

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Nikol Samková

Digitalizace v oblasti státní správy v ČR

Diplomová práce

Olomouc 2024

Prohlášení o původnosti práce

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Digitalizace v oblasti státní správy v ČR vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje. Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 119 785 znaků včetně mezer.

V Olomouci dne 30. 3. 2024

.....

Nikol Samková

Obsah

Úvod	5
1 Veřejná správa.....	7
1.1. Státní správa	8
2. Digitalizace veřejné správy v ČR.....	9
2.1. eGovernment	9
2.2. Strategie Digitální Česko 2018+	10
3. Zákon o právu na poskytování digitálních služeb	12
3.1. Práva přiznaná uživatelům	14
3.2. Povinnosti orgánů veřejné moci	22
4. Oblasti rozvoje digitalizace v oblasti státní správy	28
4.1. Digitalizace dat v rámci jednotlivých agend	28
4.2. Vytváření technické a softwarové podpory pro rutinní činnosti	31
4.3. Činnost orgánů veřejné moci vůči fyzickým a právnickým osobám	32
5. Digitalizace ČR v kontextu Evropy	42
5.1. Plán digitalizace – Digitální kompas 2030.....	42
5.2. Index digitální ekonomiky a společnosti (DESI)	43
5.2.1. DESI a ČR.....	44
5.2.2. DESI a Dánsko	47
5.2.3. DESI a Slovensko.....	50

6. Výhody a nevýhody digitalizace v ČR.....	53
6.1. Výhody.....	53
6.2. Nevýhody.....	53
Závěr.....	55
Seznam použitých zdrojů.....	57
Abstrakt.....	65
Abstract.....	66
Seznam klíčových slov.....	67

Úvod

Technologický vývoj konkrétně v oblasti informačních technologií od přelomu století urazil ohromný kus cesty a spolu s ním se pochopitelně proměňovala a stále čím dál rychleji mění podoba světa kolem nás. Z dat Českého statistického úřadu za rok 2023 vyplývá, že informační technologie používají české domácnosti stále intenzivněji, v minulém roce bylo k internetu připojeno 87 % českých domácností, 82 % má ve vlastnictví počítač.¹ Na tuto skutečnost tak začaly reagovat státy a začíná se tak dotýkat čím dál více i oblasti státní správy.

Diplomová práce se zabývá změnami v oblasti digitalizace ve státní správy. Vzhledem k tomu, že orgány územní samosprávy ve vztahu k zákonu o právu na digitální služby, který představuje stěžejní část práce, při výkonu samostatné působnosti mají právo ale nikoli povinnost digitální služby poskytovat dle § 14 odst. 3 zákona o právu na digitální služby, bude tato práce zaměřena na orgány státní správy. Největší pozornost je pak v práci věnována zákonu č. 12/2020 Sb., o právu na digitální služby a změně některých zákonů, jeho vlivu na adresáty a celkovou podobu. Této práci je kladeno za cíl mapovat a kriticky analyzovat stávající podobu nových nástrojů eGovernmentu a dopad nové právní úpravy v oblasti digitalizace na státní správu strany komunikace fyzických a právnických osob vůči správním úřadům. A to na základě tvrzení, že v České republice v současné době dochází ke zlepšení postavení fyzických a právnických osob, jakožto uživatelů digitálních služeb, pro oblast komunikace s orgány veřejné moci prostřednictvím zákona o právu na digitální služby a nových nástrojů eGovernmentu. Hlavní výzkumná otázka této práce zní, jak ovlivňuje výše zmíněný zákon práva fyzických a právnických osob především v oblasti komunikace s orgány veřejné správy a odpovídající povinnosti orgánů veřejné správy? Dále pak pro zjištění, jak si Česká republika v dosažené úrovni stojí, je třeba si položit otázku, jaká je úroveň digitalizace a její právní úpravy v oblasti státní správy v ČR v porovnání s jinými vybranými státy EU ve vztahu k výše zmíněným subjektům? A jaké jsou pozitivní a negativní stránky digitalizace v oblasti státní správy v ČR?

¹ *Využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi osobami – 2023* [online]. Český statistický úřad [cit. 12. října 2023]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/191486287/0620042301.pdf/4e599157-78ac-469c-8ee5-031ce5f11ec1?version=1.1>.

Téma práce jsem si vybrala z toho důvodu, že komunikace s orgány státní správy je důležitou součástí života každého z nás. Při podávání žádostí o vydání občanského průkazu, cestovního pasu, voličského průkazu a mnoha dalších. Digitalizace, která se do ní stále více propisuje, tak mění podoby a způsoby komunikace osob se správními orgány. Proto je dobré se orientovat v možnostech, právech a povinnostech fyzických a právnických osob i orgánů veřejné moci. A to jak vzhledem k možné úspoře času prostřednictvím elektronických podání, tak i k urychlení celého procesu vyřizování konkrétních žádostí uživatele digitálních služeb, který již nemusí nadále prokazovat skutečnosti, ke kterým má orgán veřejné moci přístup prostřednictvím základních registrů nebo agendových informačních systémů.

V první a druhé kapitole práce budou s ohledem na předmětné téma práce vymezeny důležité základní pojmy, se kterými bude práce dále pracovat. Pojem veřejné správy a státní správy a jejich orgánů. Ve druhé kapitole bude vymezen pojem eGovernmentu a stručně budou vymezeny jeho vývojové fáze. Třetí kapitola se bude zaměřovat na zákon o právu na digitální služby. Bude mapovat a kriticky analyzovat dopad zákona na práva fyzických a právnických osob a jim odpovídající povinnosti orgánů veřejné moci.

Čtvrtá kapitola jakožto stěžejní část této práce se bude věnovat praktickému dopadu zákona a digitalizace na podobu výkonu státní správy a způsobu komunikace uživatelů digitálních služeb s orgány veřejné moci, na novou podobu postupů a prostředků využívaných v oblasti státní správy v souvislosti s digitalizací. Pátá kapitola se bude zaměřovat na kontext digitalizace státní správy ve vztahu k Evropské unii. Bude se věnovat důležitým dokumentům, které se týkají digitalizace do roku 2030, a komparaci úrovně digitalizace a její právní úpravy České republiky, Dánska a Slovenska prostřednictvím DESI indexu. V závěrečné šesté kapitole pak bude v práci stručně věnován prostor základním pozitivním a negativním dopadům digitalizace na společnost. Při zpracování budu používat zejména deskriptivní, komparativní, systémové a srovnávací metody.

Mimo rozsah práce zůstávají určité otázky, které s digitalizací státní správy nepochybně souvisí a zasloužilo by se jim věnovat více do hloubky, jde už však o specifické oblasti, jejichž zpracování by neumožňovalo dodržet rozsah práce. Pro vše výše zmíněné je snad i možné doufat, že tato práce bude moci představovat určitý příspěvek pro studium dané problematiky a nebude několikerou rekapitulací dříve publikovaných názorů jiných.

Diplomová práce je psaná ke stavu k datu 27. ledna 2024.

1 Veřejná správa

Vzhledem k danému tématu této práce je vhodné si pro začátek vymežit základní pojmy, se kterými bude tato práce pracovat. Než přistoupíme k definování státní správy, tak považují za vhodné si nejdříve stručně nastínit pojem a význam veřejné správy, pod níž státní správa spadá. Podobně jako v případě eGovernmentu, o kterém bude pojednáno v další kapitole, legální definice veřejné správy dosud neexistuje. Činnost veřejné správy je velice různorodá, z tohoto důvodu je pak poměrně složité veřejnou správu pozitivně celistvě charakterizovat. Důležitým faktem v případě definování veřejné správy je, že se týká veřejných záležitostí, konkrétně záležitostí státních, regionálních, obecních ap. a že je při jejím výkonu sledován veřejný zájem. Veřejná správa je charakteristická větší omezeností a širší vázaností právem než v případě správy soukromé.²

Pojem správy je definován různě. Společné všem definicím ale je, že obecně lze správu vnímat a tím i definovat jako záměrnou činnost směřující k dosažení určitého cíle. Tato činnost je vykonávána prostřednictvím subjektů, kterým je svěřena a tyto subjekty se následně starají o svěřené úkoly a objekty na základě svých pravomocí (orgány státní správy, orgány samosprávy ad.).

Orgán veřejné moci je jako pojem dobře vymezen ze strany Ústavního soudu ČSFR, na které odkázal Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 10. 11. 1998, sp. zn. I. ÚS 229/98. Ten definuje nejprve veřejnou moc jako moc autoritativně rozhodující přímo nebo zprostředkovaně o právech a povinnostech subjektů. Orgán veřejné moci je tak v nadřazeném postavení vůči subjektům o jejichž právech a povinnostech rozhoduje, přičemž z hlediska obsahu je rozhodnutí nezávislé na vůli podřízených subjektů. Veřejnou moc tak stát vykonává hlavně prostřednictvím orgánů moci zákonodárné, výkonné a soudní, kdy za určitých podmínek je možné, aby byla vykonávána i prostřednictvím subjektů dalších. Vždy je rozhodující skutečnost, že rozhodnutí takového subjektu, pokud jde o orgán veřejné moci, je vynutitelné státní mocí nebo může do práv a povinností zasahovat. Takovým orgánem je tak z hlediska právního vymezení, právnická osoba zřízená k trvalému opakujícímu se výkonu činnosti, která vykonává svou činnost jako povinnost nebo kompetenci.

² SLÁDEČEK, Vladimír: *Obecné správní právo*. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 24.

1.1. Státní správa

Státní správa je vedle samosprávy a ostatní veřejné správy součástí veřejné správy, která se takto rozčleňuje podle nositele veřejné moci. V případě státní správy je tak nositelem veřejné moci stát, v případě samosprávy subjekty odlišné od státu (tzv. veřejnoprávní korporace) a ostatní veřejné správy částečně samosprávné a nesamosprávné instituce, když plní veřejné úkoly. Státní správa představuje důležitý aspekt pro fungování státu a je považována za základ veřejné správy. V jejím případě se konkrétně jedná o činnost státu a jeho orgánů uskutečňovanou jeho jménem a realizovanou za veřejným účelem ve veřejném zájmu. Její charakter je ve smyslu uplatňování prováděcí, podzákonný a nařizovací.³

Prováděcí charakter státní správy spočívá v organizovaném zabezpečování moci výkonné tím, že provádí zákony přijaté mocí zákonodárnou, které pak dále v případě sporů vykládá moc soudní. Podzákonným charakterem státní správy se dle ustanovení čl. 2 odst. 3 Ústavy České republiky a čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod rozumí, že státní moc lze uplatňovat pouze v mezích a způsoby, které stanoví zákon. Státní správa je tak dle tohoto ustanovení vázána zákony a jejich obsahem. Nařizovací charakter státní správy značí pravomoc pro vydávání závazných individuálních, normativních nebo smíšených správních aktů vůči adresátům. Touto pravomocí nařizovat je tak vyjádřeno vrchnostenské postavení orgánů státní správy vůči adresátům.⁴

Státní správu lze pak dále dělit s ohledem na subjekty, jejichž orgány státní správu na základě zákona vykonávají. Z tohoto hlediska pak dělíme státní správu na **přímou**, prováděnou bezprostředně orgány státu – správními úřady. A státní správu **nepřímou**, vykonávanou v přenesené působnosti orgány veřejnoprávních korporací – obcí a krajů, nebo v případě že její výkon byl svěřen či propůjčen na základě a v souladu se zákonem soukromé fyzické nebo právnické osobě – kupříkladu stráž ochrany přírody.⁵

³ HENDRYCH, Dušan a kol: *Správní právo. Obecná část*. 9. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 7-11.

⁴ PRŮCHA, Petr: *Správní právo. Obecná část*. 6. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004, s. 62.

⁵ SLÁDEČEK, Vladimír: *Obecné správní právo*. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer 2019, s. 17.

2. Digitalizace veřejné správy v ČR

V otázce digitalizace státní správy se v měřítku mezinárodním i České republiky setkáváme s pojmem eGovernment, jakožto zkráceninou slovního spojení pocházejícího z anglického jazyka „electronic government“. Tento pojem lze přeložit jako digitální veřejná správa. eGovernment lze definovat jako zastřešující pojem pro řadu procesů a postupů, které vedou k výkonu státní správy a samosprávy a k uplatňování občanských práv a povinností fyzických a právnických osob prostřednictvím elektronických prostředků.⁶ Tyto procesy a postupy jsou pak cíleny z důvodu snižování fyzické přítomnosti na úřadech, či vyplňování a následné dodávání dokumentů jednotlivci, které celý proces zpomalují. Ačkoli je tento pojem v současné době hojně užíván napříč odbornými publikacemi a také právní praxí, tak jeho legální definice dosud absentuje.

2.1. eGovernment

Od počátku století je přijímána řada právních předpisů regulující tuto oblast. Jednotlivé kroky v rámci vývoje eGovernmentu lze rozdělit do několika etap. Do první vlny (cca v letech 1999-2007), krom již zákonů zrušených, náleží zákon o svobodném přístupu k informacím a zákon o informačních systémech veřejné správy. Byl spuštěn Portál veřejné správy, jeden z nejvýznamnějších projektů realizovaný dnes již neexistujícím Ministerstvem informatiky. Prostřednictvím Portálu se dá dodnes získat velké množství údajů o organizaci a činnosti orgánů veřejné moci.⁷

Druhou vlnu (v letech 2007-2015) tvořily legislativní akty přijímané v rámci projektu Smart Administration. Tento projekt byl spuštěn usnesením vlády č. 757 z července 2007. Významným byl vznik Czech Pointu, jakožto asistovaného místa výkonu veřejné správy. V rámci něj lze dodnes vydávat jednotlivcům výpisy z rejstříků, založit datovou schránku, či podat podání. Jeho právní úprava je dodnes obsažena v § 8a-8b zákona o informačních systémech veřejné správy. Mezi další významné legislativní akty přijaté v této době patří zákon

⁶ MATES, Pavel, SMEJKAL, Vladimír. E-government v českém právu. Praha: Linde, 2006, s. 11.

⁷ PAVLÍK, Marek a kol: *Moderní veřejná správa: zvyšování kvality veřejné správy, dobré praxe a trendy*. Praha: Wolters Kluwer, 2020, s. 23.

o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, zákon o kybernetické bezpečnosti, zákon o základních registrech ad.⁸

Za třetí vlnu (cca období 2016-dodnes) lze považovat zákon o elektronické identifikaci, zákon o zpracování osobních údajů, zákon, jímž byla zavedena bankovní identita⁹ a zákon o občanských průkazech, které umožňují elektronickou identifikaci a jiné elektronické úkony. Součástí této vlny je i zákon o právu na digitální služby.¹⁰

Cíl eGovernmentu lze spatřovat ve směřování k efektivnímu a rychlému výkonu veřejné správy především prostřednictvím co největšího usnadnění komunikace mezi jednotlivci a správními úřady. Takovéto zefektivnění pak sebou nese vítanou možnost v podobě finančních a časových úspor na obou stranách. Přiznání práva na digitální služby zákonem lze tak v tomto ohledu vnímat jako důležitou součást a zároveň cestu k lepšímu naplňování cílů eGovernmentu.

2.2. Strategie Digitální Česko 2018+

Strategie Digitální Česko je dokumentem, který definuje oblasti vyžadující řešení v rámci současného vývoje eGovernmentu. Tento soubor koncepcí zajišťujících předpoklady dlouhodobé prosperity ČR v digitálním prostoru byl přijat dne 3. října 2018. Strategie si klade za cíl koordinaci a komplexní digitalizaci ČR. Pojem zastřešuje 3 hlavní pilíře, na kterých stojí. A to 3 dílčí koncepce společně tvořící předpoklady úspěšné digitalizace České republiky, podle nichž jsou nazvány i dokumenty jim věnované: Česko v Digitální Evropě, Informační koncepce České republiky a Digitální ekonomika a společnost. Tyto tři pilíře ve svém výčtu představují jeden velký logický celek s vnitřními vazbami. Stát zde zároveň bere ohledy na různé cílové skupiny. Z tohoto důvodu je považováno za důležité, aby digitální služby státu byly tak jednoduché, aby jim občané dávali přednost před ostatními způsoby komunikace. Stát tak

⁸ MATEJKA, Ján. *Zákon o právu na digitální služby*. Komentář. Praha: Leges, 2022, s. 10.

⁹ srov. KORBEL, František, KOVÁŘ, Dalibor. Právní úprava tzv. bankovní identity, *Bulletin advokacie*, 2021, č. 4, s. 17-23.

¹⁰ MATEJKA, Ján. *Zákon o právu na digitální služby*. Komentář. Praha: Leges, 2022, s. 10.

nezapomíná na občany nemající možnost nové služby používat a chce nabídnout těmto jedincům odpovídající alternativy.¹¹

¹¹ PAVLÍK, Marek a kol. *Moderní veřejná správa: zvyšování kvality veřejné správy, dobré praxe a trendy*. Praha: Wolters Kluwer, 2020 s. 88.

3. Zákon o právu na poskytování digitálních služeb

Zákon č. 12/2020 Sb., o právu na digitální služby a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, je vnímán jako přelomový zákon z hlediska eGovernmentu ČR s velkým potenciálem. Rozdíl tohoto zákona a dřívějších zákonů upravujících dílčí segmenty eGovernmentu lze spatřovat především v tom, že zákony dřívější se soustředily pouze na procesy probíhající v rámci výkonu státní správy ze strany orgánů veřejné moci. Tento zákon je jiný především tím, že na danou problematiku nahlíží ze strany fyzických a právnických osob. Tímto je ovlivněn i celý koncept tohoto zákona tak, že představuje výčet práv adresátů a přiznává tak občanům právo digitální komunikace se správními orgány. Tento zákon představuje významnou skutečnost, kterou byl vytvořen právní rámec k naplnění strategií Digitálního Česka 2018+. Je jedním z důležitých nástrojů pro budoucí stav eGovernmentu v ČR.

Daný návrh se z hlediska obsahu v průběhu jednotlivých jednání a konzultací rozšiřoval, zužoval a celkově dopracovával. Konečná podoba návrhu pak byla komplexně pozměňovací. Jeho součástí se staly i novely souvisejících zákonů, což byla úplně původní představa o podobě tohoto zákona.¹² Zákon se skládá ze 12 částí. Z nichž první upravuje právo na digitální služby a práva s ním související z hlediska předmětu úpravy a základního vymezení pojmů. Část II. – X. pak spadají pod tzv. změnovou část zákona, obsahují novely souvisejících zákonů.

U řady novel zákonodárce využil příležitost ke změně nejen zákonů týkajících se elektronizace postupů orgánů veřejné moci, ale i dalších zákonů, které do této problematiky nespádají nebo spadají pouze okrajově. Lze spatřovat v zákoně jako paradoxní, že novelizační část obsahově valně přesahuje samotný zákon o právu na digitální služby.

Jedním ze zákonů, kterého se týká změnové části zákona, je např. zákon o svobodném přístupu k informacím. Je zde nově stanovena povinnost ke zveřejnění postupu pro vyřizování žádostí o informace a jiných podnětů. Účelem změny je pak lepší orientace žadatelů. Ministerstvo vnitra má dle tohoto ustanovení povinnost zveřejnit popis digitálních a dalších úkonů orgánů veřejné moci na portálu veřejné správy. Aby bylo možné garantovat celkovou

¹² *Sněmovní tisk 447 n. z. o právu na digitální služby* [online]. Poslanecká sněmovna a parlament ČR [cit. 2. prosince 2023]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=447>.

funkčnost vazeb mezi poskytovateli (orgány veřejné moci) a uživateli služeb (fyzickými a právnickými osobami) stanovených zákonem, tak bylo potřebné změnit i podobu vybraných zákonů upravujících podobu informačních systémů veřejné správy, jako je např. zákon o informačních systémech veřejné správy prostřednictvím § 16 tohoto zákona. Tímto ustanovením je nově stanovena povinnost orgánů veřejné moci, aby jimi bylo vytvořeno, zveřejněno a spravováno speciální uživatelské rozhraní, skrze které budou moci uživatelé činit digitální úkony. Tímto rozhraním je v současnosti Portál veřejné správy. Změnou správního řádu obsaženou v § 18 zákona je sledováno odstranění nejasností v dosud platném znění správního řádu a odraz změn, které přináší zákon o právu na digitální služby. Je zde tak nově zavedena povinnost správního orgánu, aby si opatřoval podklady předně ze své vlastní evidence a tím tak byla zaručena lepší efektivita v rámci realizace působnosti. Jako důležitou změnu pro motivaci uživatelů k využívání digitálních služeb spatřuji v ustanovení § 19 zákona, kterým se mění zákon o správních poplatcích. Tímto ustanovením bylo do zákona vloženo ustanovení, kterým je stanovena sleva správního poplatku o 20 %, kdy je zde stanovena hranice této slevy a to nejvýš 1000 Kč, pokud je žádost nebo jiný návrh k provedení úkonu podán prostřednictvím zveřejněného elektronického formuláře dle zákona o právu na digitální služby. Ustanovení se však uplatní pouze v případě, že pro daná žádost nebo jiný návrh není využití elektronického formuláře jediným způsobem, jak lze žádost nebo daný návrh podat. Účelem změny je motivace uživatelů k využití digitální formy před ostatními.

Do účinnosti novely zákona o právu na digitální služby bylo Ministerstvo vnitra (dle zákona o právu na digitální služby) ústředním orgánem státní správy pro oblast informačních systémů veřejné správy a plnilo tak koordinační úlohu pro informační a komunikační technologie. V současné době je jím dle ustanovení § 2a odst. 2 zákona o právu na digitální služby, Digitální a informační agentura, zkráceně DIA.

Digitální a informační agentura (dále jen „Agentura“) je český ústřední správní úřad pro elektronickou identifikaci, služby vytvářející důvěru a pro informační systémy veřejné správy. Jeho řízení představuje významný krok k digitalizaci veřejné správy. Agentura se stala ústředním správním úřadem pro výše zmíněnou oblast na základě zákona č. 471/2022 Sb., kterým se změnil zákon č. 12/2020, o právu na digitální služby a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů a další související zákony. Zajišťuje interinstitucionální sladění, součinnost mezi systémy a standard v architektuře, designu a funkčnosti systémů digitálních

veřejných služeb. Orgány veřejné správy tak mohou s odborníky Agentury konzultovat otázky digitální transformace.¹³

3.1. Práva přiznaná uživatelům

Zákon je garantem řady práv jednotlivce jakožto uživatele digitálních služeb souvisejících s eGovernmentem v České republice. Takovéto zakotvení právního postavení jednotlivců při poskytování služeb orgány veřejné moci dosud absentovalo a zákon tak adresátům přináší větší právní jistotu při využívání digitálních služeb. Zároveň zakotvuje právní nárok na jejich poskytnutí. V následující části se proto budu věnovat jejich podstatě a změnám, které pro jednotlivce předmětný zákon představuje.

Právo na digitální službu je zakotveno v § 3 zákona, jako právo uživatele služby, který má právo využívat digitální službu. Digitální služba je pojmem obsaženém v českém právním řádu již delší dobu (např. zákonem č. 181/2014 Sb., o kybernetické bezpečnosti). Dle § 2 odst. 2 zákona o právu na digitální služby se digitální službou rozumí úkon, který je vykonáván orgánem veřejné moci vůči uživateli služby v rámci agendy a je veden v katalogu služeb jako úkon v elektronické podobě a dále se za digitální službu považuje úkon vykonávaný vůči uživateli služby kontaktním místem veřejné správy v rámci agendy. Službu tak lze definovat jako určitou organizovanou činnost státu pro obyvatelstvo, kdy forma této činnosti je digitální. Tato forma tak odlišuje tuto činnost státu od služeb jiných.¹⁴ Ustanovení § 3 zákona upravuje deset skupin oprávnění, které jsou dále jednotlivě zakotveny a rozvedeny v ustanoveních v tomto zákoně následujících.

Digitální služby je možné rozdělit do několika následných kategorií a to: výpisy z informačních systémů veřejné správy, podání vůči státní správě, základní registry (výpisy z nich, žádosti o změny a žádosti o poskytování údajů), datové schránky, autorizovaná konverze

¹³ *O nás* [online]. Digitální a informační agentura [cit. 1. ledna 2024]. Dostupné z: <https://www.dia.gov.cz/o-nas/>.

a související služby, zprostředkovaná identifikace osoby a nově také přístup do portálu veřejné správy za účelem komunikace.¹⁵

Požadavek na poskytnutí digitální služby může vznést uživatel služby sám nebo v zastoupení vůči příslušnému orgánu veřejné moci. Jednotlivé služby jsou obsaženy v katalogu služeb veřejné správy, což je centrální databáze obsahující informace o všech službách veřejné správy, tyto informace jsou pak spravovány příslušnými správními orgány.¹⁶ Jde o právo uživatele nikoli povinnost, uživatel se může rozhodnout jak pro způsob digitální, tak standardní. Uživatel tak může požadovat poskytnutí služby elektronicky nebo v listinné podobě, obě tyto formy jsou pak rovnoprávné, mají stejné právní účinky.¹⁷

Zákon však nepamatuje na případ, že bude digitální služba poskytnuta vadně nebo nebude poskytnuta vůbec. Neobsahuje tak oficiální prostředky nápravy, v čemž spatřuji jeden ze zásadních nedostatků tohoto zákona.¹⁸

Právo činit digitální úkon je upraveno v ustanovení § 4 zákona, které obsahuje výčet způsobů, kterými má adresát právo učinit digitální úkon vůči orgánu veřejné moci. Způsoby a prostředky zde uvedené nejsou v českém právním řádu nové. Jedinou výjimku činí právo činit digitální úkon vůči orgánu veřejné moci prostřednictvím informačního systému veřejné správy, obsaženo v § 4 odst. 1 písm. d) zákona. V ustanovení § 4 odst. 1 písm. a) až d) zákona je tak zakotven jejich demonstrativní výčet a to: digitální úkony vůči orgánům veřejné moci prováděny datovou schránkou, prostřednictvím kontaktních míst veřejné správy (Czech POINT), prostřednictvím sítě elektronických komunikací a prostřednictvím informačního systému veřejné správy (např. Portál Občana). V případě informačního systému veřejné správy umožňujícího prokázání totožnosti uživatele služby a zpětné prokázání projevu vůle uživatele služby učinit digitální úkon jde o významné novum. Je projevem celkového směřování

¹⁵ *Jaké služby poskytuje Czech POINT* [online]. Czech Point [cit. 5. října 2023]. Dostupné z: <https://www.czechpoint.cz/public/verejnost/sluzby/>.

¹⁶ *Katalog služeb veřejné správy* [online]. Digitální a informační agentura [cit. 1. prosince 2023]. Dostupné z: <https://www.dia.gov.cz/co-delame/zakon-c-12-2020-sb-o-pravu-na-digitalni-sluzby/katalog-sluzeb-verejne-spravy/>.

¹⁷ ZAJÍČEK, Zdeněk. *Zákon o právu na digitální služby. Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2021, s. 35.

¹⁸ srov. MATES, Pavel. *Právo na digitální služby, Revue pro právo a technologie*, 2020, č. 21, s. 73-89.

k přechodu na digitální portálové a formulářové řešení pro digitální jednání uživatelů vůči veřejné správě.

Právo na digitální úkon je uzákoněno jako institut specifický z hlediska aplikace na případy, kdy se uživatelé obracejí na orgány veřejné moci ve věci jejich agendy. Tento digitální úkon pak má být veden v katalogu služeb (nebo mimo něj) a musí být realizován v elektronické podobě. Rozsah konkrétního digitálního úkonu uživatele pak vychází z obecné úpravy příslušných zákonů.¹⁹ Definici agendy jako pojmu v zákoně o právu na digitální služby nenalezneme. Pro účely tohoto zákona však lze pojem vymezit za pomoci zákona č. 111/2009 Sb., o základních registrech, ve znění pozdějších předpisů. Ten ve svém § 2 písm. e) agendu definuje jako „ucelenou oblast působnosti orgánu veřejné moci nebo ucelenou oblast působení soukromoprávního uživatele údajů“.

Ustanovení § 4 odst. 2 upravuje situace, kdy zákon výslovně nestanoví jakou závaznou podobu má mít úkon vůči orgánu veřejné moci. Pro takové případy je stanoveno, že jednající má právo takový úkon provést jako digitální a orgán veřejné moci má povinnost jej akceptovat jako řádně provedený digitální úkon. Toto ustanovení je tak dalším projevem snahy o největší možnou míru digitalizace.

Právo na osvědčení digitálního úkonu je obsaženo v § 5 zákona, dle kterého má uživatel služby právo na elektronické osvědčení digitálního úkonu – identifikující osobu, která jej učinila, adresáta úkonu, jeho způsob provedení, datum a čas. Právo na osvědčení digitálního úkonu platí pro všechny právní poměry podléhající tomuto zákonu.

Technologie, jejichž prostřednictvím lze činit digitální úkon, by měly být schopny automaticky uchovávat digitální stopu. Digitální stopa je otiskem jednajícího, nesoucí informaci o tom, že došlo k jeho jednání v digitálním prostoru.²⁰ V praxi se však může stát a zakotvení práva na osvědčení digitálního úkonu reaguje právě na takové situace, kdy uživatel služby nebude mít digitální stopu k dispozici a z hlediska daného úkonu je tak oslabena jeho

¹⁹ důvodová zpráva k zákonu č. 12/2020 Sb., o právu na digitální služby a změně některých zákonů, s. 19-20.

²⁰ *Co je to Digitální stopa?* [online]. IT Slovník [cit. 20. ledna 2024]. Dostupné z: <https://it-slovník.cz/pojem/digitalni-stopa>.

důkazní pozice pro případ, že bude provedení úkonu či jeho obsahu zpochybnováno.²¹ Uživatel digitální služby má právo na poskytnutí osvědčení svého digitálního úkonu, spolu s volbou jakou formou má být osvědčení poskytnuto. Zákon mu dává taxativní výčet možností, kterými jsou doručení do datové schránky, vyzvednutí na kontaktním místě veřejné správy nebo zpřístupnění na portálu veřejné správy.

Právo na nahrazení úředně ověřeného podpisu nebo uznaného elektronického podpisu obsaženo v ustanovení § 6 zákona rozšiřuje škálu možností jednotlivce pro komunikaci s orgány veřejné moci i pro ty případy, kdy je zákonem výslovně stanovena kvalifikovaná forma – forma úředního ověření vlastnoručního podpisu nebo uznaného elektronického podpisu. A to nahradit ji prostřednictvím digitální služby. Je zde zakotvena právní fikce, kdy se na podpis, který splňuje stanovené požadavky dle § 6 odst. 1 písm. a) a b), hledí jako na úředně ověřený. Zda byl dokument vytvořen přímo v elektronické podobě, či byl do této podoby převeden z formy listinné a následně elektronicky podepsán, pak není podstatné. Toto právo má ale i své omezení a to dle odst. 3, kdy není možné sepsání veřejné listiny na základě elektronicky vytvořené plné moci. Je to především z důvodu právní povahy veřejných listin, u nichž musí být ze zákona při vzniku ověřena nezávislou fyzickou osobou totožnost podepisujícího.²²

Právo na využívání údajů obsaženo v ustanovení § 7 odst. 1 je projevem dvou základních zásad eGovernmentu. Zásady pouze jednou („once only“), dle které fyzické a právnické osoby, jež údaj poskytují, mají tento údaj poskytovat pouze jednou a orgány veřejné moci si tyto údaje následně sdílely mezi sebou. Na tuto zásadu navazuje druhá, dle které by měly obíhat data a ne lidé.²³

Zákon uživatele digitální služby omezuje v tom ohledu, že může dát souhlas k využití údajů pouze o jeho osobě, o jeho právech a povinnostech a právních skutečnostech, které se ho týkají. Dále uživatel může dát souhlas jenom k údajům, které jsou v základním registru nebo agendovém informačním systému vedeny, ne v systému jiném. Souhlas může být udělen na

²¹ MATEJKA, Ján. *Zákon o právu na digitální služby. Komentář*. Praha: Leges, 2022, s. 76-77.

²² *Veřejné listiny – stěžejní úloha notářství* [online]. Epravo.cz [cit. 2. prosince 2023]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/verejne-listiny-stezejni-uloha-notarstvi-60963.html>.

²³ důvodová zpráva k zákonu č. 12/2020 Sb., o právu na digitální služby a změně některých zákonů, s. 11.

základě vlastní iniciativy nebo na žádost orgánu veřejné moci, je však pouze na uživateli, zda souhlas poskytne. Nikdy nesmí být nucen a souhlas může zároveň kdykoli odvolat. Souhlas i jeho odvolání lze podat prostřednictvím elektronického formuláře, jenž má být uveřejněn na portálu veřejné správy, podává se Agentuře. Souhlas nelze udělit k údajům, k nimž jej ze zákona udělit nelze.²⁴

Právo na zápis práva, povinnosti nebo právní skutečnosti v ustanovení § 8 zákona upravuje možnost, aby adresát dle svého rozhodnutí uplatnil právo na zápis práva, povinnosti nebo právní skutečnosti do registru práv a povinností, pokud tento předpis nebyl již dříve proveden na základě jiného právního předpisu. Uživatel nemusí v žádosti dokazovat existenci práva, povinnosti nebo právní skutečnosti, stačí tvrzení, že zde takové právo, povinnost nebo právní skutečnost je a v žádosti dostatečně identifikovat příslušný orgán veřejné moci a podkladový úkon. Jako možný příklad takového práva na zápis práva je tak např. oprávnění k řízení motorového vozidla.

Právo na prokázání právní skutečnosti je upraveno v ustanovení § 9 zákona. Prostřednictvím tohoto práva ve vztahu k § 7 zákona má adresát možnost elektronickými prostředky osvědčit právní skutečnost. A to tak že odkáže na příslušné údaje vedené v základním registru, kdy údaje musí být vedeny v základním registru nebo agendovém informačním systému a musí být pro orgán veřejné moci přístupné pro výkon jeho agendy – v tomto ohledu lze spatřovat propojení práva na prokázání právní skutečnosti s právem na zápis práva, povinnosti nebo právní skutečnosti do registru práv a povinností obsaženém v § 8 zákona, aby je uživatel nemusel opakovaně prokazovat. Dále je možné prokázat právní skutečnosti elektronickými prostředky pro případ také tím že uživatel předloží elektronický výpis z informačního systému veřejné správy, pokud tento výpis splňuje požadavky v podobě věrohodnosti jeho původu a neporušenosti jeho obsahu. Uživatel může na základě tohoto práva takto prokazovat uskutečněná právní jednání nebo právní události. Dosud musel žádající pro prokázání právní skutečnosti doložit od elektronického dokumentu jeho písemné vyhotovení a předložit náležitý doklad za jeho fyzické přítomnosti na úřadu a to i přesto, že údaje tyto skutečnosti prokazující mohl orgán veřejné moci získat prostřednictvím technologické

²⁴ důvodová zpráva k zákonu č. 12/2020 Sb., o právu na digitální služby a změně některých zákonů, s. 27.

infrastruktury základních registrů a agendových informačních systémů.²⁵ Z tohoto důvodu tak došlo k přiznání tohoto práva uživatelům, kdy pro ně prokazování právní skutečnosti digitálním způsobem představuje značné zjednodušení celého procesu.

Toto ustanovení tak zároveň reflektuje nařízení eIDAS tím, že vylučuje možnost požadavku orgánu veřejné moci na listinnou podobu předloženého elektronického dokumentu a představuje pro uživatele právní jistotu, že elektronický dokument může být použit jako důkazní prostředek v případném soudním a správním řízení, čímž je stanovena rovnost z hlediska právních účinků elektronických a listinných dokumentů.²⁶

Právo na využití digitálního stejnopisu průkazu obsaženo v ustanoveních § 9a až § 9r bylo do zákona vloženo novelou č. 471/2022 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 12/2020 Sb., o právu na digitální služby a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Právo na využití digitálního stejnopisu průkazu představuje uzákonění vládou plánovaného zavedení institutu „digitální peněženky“, která umožňuje držiteli průkazu prokazovat svou totožnost nebo jinou skutečnost předložením digitálního stejnopisu průkazu, který je veřejnou listinou. Dle ustanovení § 9a odst. 3 zákona je oprávněna užít digitální stejnopis průkazu pouze osoba, která je držitelem průkazu. Toto právo tak představuje další významné posílení práv uživatelů digitálních služeb. Na základě tohoto práva již nemusejí mít fyzicky při sobě průkaz pro ověření totožnosti, stačí jim mobilní telefon, ve kterém mohou mít v příslušné mobilní aplikaci stejnopis tohoto průkazu a orgány veřejné moci jsou povinny takovýto způsob prokázání akceptovat.

Právo na zápis kontaktního údaje zakotveno v § 10 zákona pro zápis kontaktního údaje o elektronické adrese (tj. e-mailu) nebo telefonním čísle do základního registru – registru obyvatel nebo registru osob. V souvislosti s poskytováním digitální služby dle zákona jsou pak na tyto kontaktní údaje zasílány notifikace, což pro uživatele služby představuje účinný prostředek zrychlení a zjednodušení komunikace mezi ním a orgány veřejné moci.

Zápis kontaktního údaje do základního registru je právem nikoli povinností uživatele digitální služby, uživatel si tak může nechat zapsat oba nebo pouze jeden z možných

²⁵ ZAJÍČEK, Zdeněk. Zákon o právu na digitální služby. Komentář. Praha: C.H. Beck, 2021, s. 110.

²⁶ Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 910/2014 ze dne 23. července 2014 o elektronické identifikaci a službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce na vnitřním trhu a o zrušení směrnice 1999/93/ES.

zapsatelných kontaktních údajů. Provedení zápisu kontaktního údaje je možné pouze prostřednictvím Agentury. Není zde stanovena povinnost uživatele využít elektrického formuláře, uživatel by tak měl mít možnost použít i jiné formy podání. Pokud však svou žádost podává přes elektronický formulář na Portálu veřejné správy, tak je nutné, aby na tomto elektronickém dokumentu byl přítomen uznávaný elektronický podpis. Zákon v ustanovení § 10 oproti jiným ustanovením zákona nepamatuje na možnost požadavku uživatele na odstranění kontaktního údaje. Nicméně na Portálu veřejné správy – portal.gov.cz. – je dostupná žádost pro uživatele digitálních služeb o výmaz kontaktních údajů z registru osob a z registru obyvatel, takže být možnost výmazu není zákonem stanovena, tak je v praxi možná prostřednictvím dostupných elektronických formulářů.²⁷

Zákon zde opět jako v mnoha případech jiných ustanovení tohoto zákona nestanoví lhůtu na provedení zápisu a absentují zde oficiální prostředky na jeho vymahatelnost. Jedinou možností, kterou pro takové případy uživatelé mají, je orgán veřejné moci upozornit nebo podat stížnost Ministerstvu vnitra.

Právo na informace v souvislosti s poskytováním digitálních služeb dle § 11 zákona upravuje právo uživatele na informace o údajích vedených o něm v základních registrech a agendových informačních systémech, právo na informace o končící platnosti dokladů, které souvisí s právem na zápis dokladu do portálu veřejné služby z důvodu zasílání informací o končící platnosti dokladu, průkazu nebo osvědčení a kontaktní údaje a právo na informace o změně údajů vedených o své osobě. Ustanovení upřesňuje právo na zápis kontaktního údaje dle § 10, kdy stanoví jaké informace mohou být poskytnuty uživateli jako notifikace na kontaktní údaj. Uživatel má dle ustanovení § 11 odst. 2 zákona právo na informaci o končící platnosti dokladů – občanského průkazu, cestovního dokladu a řidičského průkazu. Dále dle § 11 odst. 3 má uživatel právo na informace o končící platnosti dalších průkazů a osvědčení vydaných orgány veřejné moci zapsaných pro účel notifikace (např. zbrojní průkaz). Údaje o dalších průkazech, osvědčeních a dokumentech vydaných orgány veřejné moci, jež uživatel požaduje za účelem notifikace zapsat a které nebudou vedeny v agendovém informačním

²⁷ *Formuláře k výpisům*. [online]. Portál veřejné správy [cit. 20. ledna 2024]. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/kam-dal/rejstriky-seznamy-formulare/formulare-k-vypisum>.

systemu, mají být dle zákona zapsány Agenturou do jím spravovaného registru práv a povinností.

Právo na elektronickou identifikaci a autentizaci upraveno v ustanovení § 12 zákona zaručuje elektronickou identifikaci jako důležitou součást práva na digitální službu a práva činit digitální úkon distančním způsobem.

Toto ustanovení reflektuje nařízení eIDAS, které ve svém čl. 8 stanoví, že *system elektronické identifikace musí uvádět nízkou, značnou nebo vysokou úroveň záruky pro prostředky pro elektronickou identifikaci vydávané v rámci tohoto systému*. Ustanovení čl. 8 odst. 2 nařízení eIDAS pak stanoví příslušná kritéria, které musí daná úroveň záruky v rámci systému elektronické identifikace splňovat.

Nařízení nestanoví, jakou úroveň záruky je nutné kdy použít. Stanovení této úrovně nechává na členských státech. Národní systém elektronické identifikace tak pro prostředek elektronické identifikace u konkrétní digitální služby stanoví jeden ze tří stupňů záruky – nízkou, značnou nebo vysokou úroveň.²⁸ V případě že u konkrétní digitální služby není stanovena úroveň záruky, je tímto ustanovením § 12 zákona stanoveno minimální úroveň záruky pro prostředek elektronické identifikace, který může být uživatelem zvolen, a to minimálně v úrovni záruky značné. Za příklad prostředků pro elektronickou identifikaci s úrovní minimálně značnou je v současné době považováno NIA ID vydané Správou základních registrů na základě zákona o elektronické identifikaci nebo bankovní identita dle zákona o bankovní identitě a zákona o elektronické identifikaci.²⁹

Právo na technologickou neutralitu v ustanovení § 13 zákona zakotvuje obecnou zásadu, dle které stát nebude preferovat žádné technologie před technologiemi jinými co se přístupu k digitálním službám týče. Zároveň stanoví výjimky z povinnosti a jak má ze zákona z hlediska formátu vypadat výstup digitální služby. Zákon tak uživateli přiznává právo k přístupu k digitální službě, a to neohledně na uživatelem použitý hardware nebo software. Účelem tohoto

²⁸ *Dokument konkretizující minimální požadavky na kvalifikované systémy elektronické identifikace a na prostředky pro elektronickou identifikaci pro elektronickou identifikaci v rámci nich vydávané a používané* [online]. Ministerstvo vnitra [cit. 2. ledna 2024]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/dkp-idp-v3-1.aspx>.

²⁹ *Identifikační prostředky* [online]. Identita občana [cit. 2. ledna 2024]. Dostupné z: <https://info.identitaobcana.cz/idp/>.

ustanovení je, aby poskytování digitálních služeb nebylo diskriminující a obecně uživatelsky dostupné.³⁰

3.2. Povinnosti orgánů veřejné moci

Vzhledem k tomu, že je zákon garantem práv pro uživatele digitálních služeb, tak pro jejich uplatnění v praxi zároveň zakotvuje i důležité změny pro orgány veřejné moci v jejich povinnostech, které odpovídají právním nárokům uživatelů digitálních služeb. V následující části se tak budu věnovat podstatě a změnám, které pro orgány veřejné moci předmětný zákon představuje.

Povinnost poskytnout digitální službu vyjádřena v ustanovení § 3 zákona znamená pro orgán veřejné moci za stanovených podmínek poskytnout uživateli digitální službu odpovídající právu uživatele. Tato povinnost má dvě roviny. Jednou z nich je povinnost orgánu veřejné moci žadateli o poskytnutí digitální služby vyhovět digitální cestou.³¹ Nemá tak docházet k diskriminaci rozhodnutí uživatele v jeho jednání se státem digitálně tím, že uživateli službu poskytne jiným způsobem. Druhou rovinou je povinnost orgánu digitální způsob jednání upřednostnit v případě, že existuje více variant poskytnutí služby, pokud bude splněn předpoklad proveditelnosti a bude zde zákonný podklad. Tyto služby musí být poskytovány v otevřeném a strojově čitelném formátu.

Povinnost přijmout digitální úkon odpovídá právu uživatele činit digitální úkon vyjádřenému v § 4 zákona. Zákon v mnoha svých částech vyjadřuje zásadu, dle které má uživatel právo poskytnout údaje pouze jednou, proti které stojí odpovídající povinnost orgánů veřejné moci tyto údaje, ke kterým má přístup z informačních systémů veřejné správy, nevyžadovat. Pro tento případ dle odst. 3 mají orgány veřejné moci povinnost zveřejnit elektronické formuláře, jejich obsah formát a strukturu. Děje se tak prostřednictvím Agentury jakožto ústředního orgánu státní správy pro oblast informačních systémů veřejné správy. Pro tyto elektronické formuláře je poté prokázána totožnost osoby prostřednictvím elektronické identifikace, ty pak zajišťují automatizované doplnění údajů, které jsou vedeny v základních registrech a agendových informačních systémech. V případě, že ke zveřejnění formuláře

³⁰ MATEJKA, Ján. *Zákon o právu na digitální služby. Komentář*. Praha: Leges, 2022, s. 130.

³¹ srov. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 12. 2022, sp. zn. 7 As 50/2022.

nedojde, pak má uživatel právo digitální úkon učinit ve výstupním datovém formátu dle svého uvážení a administrativní náklady pak nese orgán veřejné moci.³² Ustanovení tak svým účelem pobízí orgány veřejné moci k vytváření a publikaci elektronických formulářů.

Povinnost poskytnout osvědčení digitální úkonu dle § 5 zákona má orgán veřejné moci poskytnout uživateli digitálních služeb elektronické osvědčení digitálního úkonu. Osvědčení o digitálním úkonu musí dle odst. 2 obsahovat čtyři skupiny náležitostí. A to zachycení digitálního úkonu nebo jeho jiné identifikace, určení osoby, jež učinila digitální úkon, určení adresáta tohoto úkonu a zachycení informace o způsobu, datu a čase jeho provedení. Kromě těchto náležitostí je pak orgán veřejné moci povinen opatřit osvědčení svou kvalifikovanou elektronickou pečetí a elektronickým časovým razítkem.

Povinnost akceptovat nahrazení úředně ověřeného podpisu nebo uznaného elektronického podpisu orgánem veřejné moci je dle § 6 zákona stanovena pro případy, kdy zákon výslovně stanoví kvalifikovanou formu, ať už úředně ověřeného podpisu nebo uznávaného elektronického podpisu. Nově je stanovena možnost nahrazení těchto forem prostřednictvím digitální služby. V rámci ustanovení odst. 2 je právo uživatele v podobě nahrazení úředně ověřeného podpisu uznávaným elektronickým podpisem, kdy právo uživateli služby svědčí pouze, pokud je současně splněna podmínka objektivní možnosti orgánu veřejné moci si ověřit, zda daný podpis podepisujícímu patří. Orgán veřejné moci tak může učinit pouze formou využití údajů portálu veřejné správy nebo základního registru obyvatel. Z procesního hlediska je v praxi ověření realizováno na základě zápisu údaje o sériovém čísle kvalifikovaného certifikátu skrze portál veřejné správy do základního registru obyvatel. Na základě registru si pak osoba, která na podpis spoléhá, ověří identitu podepisující osoby, vydavatele kvalifikovaného certifikátu pro elektronický podpis a jeho platnost.³³

Povinnost využívat údaje obsažená v ustanovení § 7 zákona je projevem dvou důležitých zásad ovlivňující činnost orgánu veřejné moci v oblasti eGovernmentu. Právo na využití údajů vymezeno v ustanovení § 7 odst. 1 zákona není až toliko právem jako spíše povinností vůči orgánům veřejné moci, které nemají vyžadovat údaje, které jsou ji na základě zákona

³² důvodová zpráva k zákonu č. 12/2020 Sb., o právu na digitální služby a změně některých zákonů, s. 24.

³³ srov. Usnesení Ústavního soudu ze dne 4. 4. 2023, sp. zn. III. ÚS 752/23.

zpřístupněny v základních registrech nebo agendovém informačním systému a na vlastní náklady a samostatně si je obstarávat. Totéž platí pro údaje, pro jejichž zpřístupnění dala osoba souhlas.

Povinnost k zápisu práva, povinnosti nebo právní skutečnosti upravená v ustanovení § 8 zákona pro orgány veřejné moci, aby na základě uplatněného práva adresátem provedl zápis práva, povinnosti nebo právní skutečnosti do registru práv a povinností, pokud tento předpis nebyl dříve proveden na základě jiného právního předpisu. Dané údaje pak mohou sdílet všechny orgány veřejné moci, které mají povinnost tyto údaje využívat, a uživatel je tak již není povinen dále opakovaně prokazovat. Povinnost k zápisu práva, povinnosti nebo právní skutečnosti tak úzce souvisí s povinností využívání údajů dle § 7, kdy je povinnost k zápis údajů propojeno s povinností na využívání těchto údajů ze strany orgánů veřejné moci. Právo na zápis práva, povinnost nebo právní skutečnosti může uživatel uplatnit od proběhlé novely zákona skrze Agenturu. Agentura nemá pro tyto případy ze zákona povinnost zveřejnit elektronický formulář, nicméně důvodová zpráva k zákonu jeho vydání očekává. Na základě žádosti pak Agentura vyzve orgán veřejné moci, jež učinil podkladový úkon, aby existenci práva, povinnosti nebo právní skutečnosti osvědčil a následně provede zápis do registru základních práv a povinností. Agentura zde vykonává roli správce registru práv a povinností a má v této souvislosti zároveň povinnost aktualizovat údaje a odstraňovat rozpory, v registru práv a povinností tak, aby skutečný stav byl se zápisem shodný, a má tak neprodleně činit poté, co dostane podnět od příslušného orgánu veřejné moci.³⁴

V ustanovení zákona opět absentuje lhůta k provedení ověření existence práva, povinnosti nebo právní skutečnosti. Z důvodové zprávy k zákonu však v tomto případě vyplývá, že by měl zápis proběhnout neprodleně. K ověření by z hlediska tohoto výkladu, by tak mělo dojít k ověření, co v nejkratším časovém horizontu, tedy maximálně v řádu několika dní.³⁵

Povinnost umožnit prokázání právní skutečnosti upravena v § 9 zákona spočívá pro orgány veřejné moci v tom, že uživatel služby umožní prokázání nebo osvědčení právní skutečnosti odkazem na údaje vedené v základním registru nebo agendovém informačním

³⁴ důvodová zpráva k zákonu č. 12/2020 Sb., o právu na digitální služby a změně některých zákonů, s. 28.

³⁵ Tamtéž

systému, které jsou orgánu veřejné moci zpřístupněny pro výkon agendy nebo elektronickým výpisem z informačního systému veřejné správy zaručujícím neporušenost jeho obsahu a věrohodnost původu a orgán veřejné moci dle odst. 3 není oprávněn žádat listinnou podobu takového dokumentu. Toto ustanovení je tak propojeno s ustanovením § 8 a § 7 zákona, kdy mají orgány veřejné moci povinnost využívat údaje, které jsou jim přístupné.

Povinnost k akceptaci digitálního stejnopisu průkazu je stanovena dle § 9a až 9r zákona. Orgán veřejné moci, kterému je uložena právním předpisem povinnost k ověření totožnosti předložením průkazu, který je veřejnou listinou, je povinen prokázání totožnosti nebo jiné skutečnosti digitálním stejnopisem průkazu umožnit. Prokázání totožnosti nebo jiné skutečnosti prostřednictvím digitálního stejnopisu průkazu je možné užít oprávněnou osobou prostřednictvím mobilní aplikace pro prokazování a ověřující orgán veřejné moci pak dle ustanovení § 9b zákona zobrazuje digitální stejnopis průkazu skrze příslušnou elektronickou aplikaci pro ověřování.

Povinnost k zápisu kontaktního údaje dle ustanovení § 10 zákona ve smyslu zákona o právu na digitální služby má Agentura při splnění stanovených podmínek povinnost provést zápis kontaktního údaje. Tyto údaje pak musí všechny orgány veřejné moci, mající přístup do základního registru, povinnost využívat všechny orgány veřejné moci. Zákon ani důvodová zpráva neupřesňují, zda je povinnost orgánu veřejné moci v případě notifikace splněna jejím zasláním na jeden nebo na oba zapsané kontaktní údaje.³⁶ V tomto případě se kloním k názoru, že by mělo pro splnění povinnosti stačit zaslání pouze na jeden z kontaktních údajů nebo by se případným nepříjemnostem dalo předejít možností zápisu, který z kontaktních údajů je uživatelem preferován. Zákon zde předpokládá zveřejnění elektronického formuláře Agenturou vnitra na portálu veřejné správy a vytvořit službu pro zajištění zasílání notifikací. Taktéž zde není stanovena lhůta na zaslání notifikace, ale vzhledem k jejímu smyslu by se tak mělo dít ve lhůtě co nejkratší – tedy neprodleně.

Povinnost poskytnout informace v souvislosti s poskytováním digitálních služeb dle ustanovení § 11 zákona mají orgány veřejné moci, konkrétně správci příslušného základního registru nebo agendového informačního systému, mají v tomto případě povinnost, aby uživatelé služby měli ke všem údajům o nich vedených v základních registrech a agendových

³⁶ důvodová zpráva k zákonu č. 12/2020 Sb., o právu na digitální služby a změně některých zákonů s. 29.

informačních systémech přístup prostřednictvím portálu veřejné správy. Dle ustanovení § 11 odst. 2 zákona odpovídá právu uživatele digitální služby povinnost orgánu veřejné moci, jenž daný doklad (občanský průkaz, cestovní doklad nebo řidičský průkaz) vydal, uživatele do 30 dnů před uplynutím platnosti dokladu o této skutečnosti informovat prostřednictvím datové schránky, pokud byla zřízena. Dále dle § 11 odst. 3 má orgán veřejné moci povinnost poskytnout uživateli informace o končící platnosti dalších průkazů a osvědčení vydaných těmito orgány zapsaných pro účel notifikace. Tato povinnost je dále propojena s ustanovením § 10 zákona, kdy na základě zápisu kontaktního údaje do portálu veřejné správy musí povinný orgán veřejné moci zaslat notifikaci také na zapsaný kontaktní údaj. Orgán veřejné moci tak bude muset splnit svou povinnost na poskytnutí informace uživateli dvakrát.

Orgán veřejné moci má dále povinnost odpovídající právu uživatele zaslat informaci o změnách údajů o uživateli služby v základních registrech a agendových informačních systémech do datové schránky uživatele a na žádost uživatele nebo z vlastní iniciativy údaje změnit v souvislosti s reálným stavem. Správci základních registrů a agendových informačních systémů mají dle § 11 odst. 4 zákona notifikační povinnost pouze ohledně údajů v systémech jimi spravovanými a ze systémů, z nichž informace pocházejí. V této souvislosti zákon opět nestanoví lhůtu na splnění notifikační povinnosti.

Povinnost k vytvoření záruky a motivace uživatelů pro elektronickou identifikaci a autentizaci obsažena v § 12 zákona je povinností orgánů veřejné moci ke stanovení úrovně záruky prostředku elektronické identifikace uživatele a motivace k uvážení ohledně zapojení se do Národního bodu pro identifikaci a autentizaci při vytváření katalogu služeb. Pokud orgány veřejné moci této povinnosti nedostojí, pak je na uživateli jakou možnost přístupu, ať už veřejné nebo jiné prostředky pro elektronickou identifikaci, ke službám veřejné správy zvolí.

Povinnost k technologické neutralitě je obsaženo v ustanovení § 13 zákona. Toto ustanovení není toliko právem jako spíše povinností orgánů veřejné moci k technologické neutralitě, jakožto vyjádření zásady, že stát v oblasti přístupu k digitálním službám nemá preferovat žádné technologie před jinými. Tato zásada omezuje orgány veřejné moci ve volbě platformy, jejímž prostřednictvím by mohli uživatelé přistupovat k digitálním službám. Dle tohoto ustanovení má orgán veřejné moci povinnost poskytovat výstupy digitální služby vždy v otevřeném formátu. Z obrazového např. PNG, textového např. PDF, dále např. soubor XML a formát OpenDocument. V případě, kdy je to možné, má orgán veřejné moci poskytnout

výstup ve strojově čitelném formátu. Strojově čitelný formát jako např. HTML, musí umožňovat k jeho jednotlivým prvkům v obsahu přístup automatizovaným způsobem.³⁷

³⁷ ZAJÍČEK, Zdeněk. *Zákon o právu na digitální služby. Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2021, s. 143-144.

4. Oblasti rozvoje digitalizace v oblasti státní správy

Zákon o právu na digitální služby a dokumenty směřující k digitalizaci České republiky podstatně ovlivňují stávající a budoucí podobu fungování veřejné správy, především státní správy. Digitální technologie a jejich uplatnění v oblasti veřejné správy se týká jak činnosti interní tak činnosti externí. V oblasti interní se jedná zejména o digitalizaci agend a vytváření softwarové podpory, v některých případech směřující až k automatizaci rutinních aktivit. V oblasti externí pak lze činnost dělit podle toho vůči kterému subjektu je ze strany správního orgánu směřována – činnost pro občany, pro podnikatele či neziskové organizace.³⁸

4.1. Digitalizace dat v rámci jednotlivých agend

Bývalá či v řadě případů dosud trvající papírová podoba údajů, se kterými pracují správní orgány v rámci jednotlivých agend, ztěžuje jejich sdílení. A to jak mezi jednotlivými veřejnými institucemi, tak často i v rámci útvarů jedné instituce. Digitalizace proto nabízí řešení v podobě převedení těchto údajů do digitální podoby a jejich zařazení do základních registrů a agendových informačních systémů. Tyto registry jsou pak garantem správnosti a aktuálnosti údajů v nich zapsaných a umožňují oprávněným subjektům k těmto údajům přístup.³⁹ Orgány veřejné správy by tak správně dle zákona č. 12/2020 Sb., o právu na digitální služby, ve znění pozdějších předpisů, měly od subjektů informace získávat pouze jednou, kdy jsou následně uloženy v konkrétním registru. Jejich redistribuci pak má umožňovat zabezpečená komunikační infrastruktura mezi jednotlivými institucemi veřejné správy. Do systému základních registrů spadá:

Registr osob eviduje údaje o právnických osobách, organizačních složkách a organizačních jednotkách právnické osoby, organizačních složkách státu, podnikajících fyzických osobách ad. dle § 25 zákona č. 111/2009 Sb., o základních registrech, ve znění pozdějších předpisů. Dle

³⁸ VEBER, Jaromír a kol.: *Digitalizace ekonomiky a společnosti*. Praha: Management Press, 2018, s. 160.

³⁹ důvodová zpráva k zákonu č. 12/2020 Sb., o právu na digitální služby a změně některých zákonů, s. 17.

§ 26 zákona o základních registrech jsou těmito údaji referenční údaje, referenční vazby, provozní údaje ad.⁴⁰

Registr obyvatel eviduje údaje o státních občanech ČR, cizincích trvale pobývajících na území ČR a kterým byla udělena na území ČR mezinárodní ochrana formou azylu ad. Těmito údaji jsou pak dle § 18 zákona o základních registrech – příjmení, jméno, pohlaví, adresa místa pobytu ad.⁴¹

Registr práv a povinností obsahuje údaje pro informační systémy základních registrů při správě přístupu uživatelů k údajům v základních registrech a agendových informačních systémech. Obsahuje tak referenční údaje o agendách orgánů veřejné moci, informačních systémech využívaných pro výkon agend ad.⁴²

Registr územní identifikace, adres a nemovitostí eviduje údaje o územních prvcích, územně evidenčních jednotkách, adresách, územní identifikaci a údaje o účelových územních prvcích. Dle § 31 zákona o základních registrech jde o údaje např. o území státu, území kraje, území obce, adresní místo, stavební objekt, katastrální území atd.⁴³

Pro přístup k základním registrům využívají pak orgány veřejné moci k výkonu agendy úřadu agendové informační systémy.

e-Matrika je projektem, kterým má dojít k propojení dat matričních úřadů a zlepšení zápisu do agendového informačního systému evidence obyvatel prostřednictvím centrálního informačního systému. Jednou ze zvažovaných možností realizace tohoto projektu bylo nahrazení dosavadních aplikací celostátním informačním systémem. Druhou možností bylo skrze rozhraní na centrálním informačním systému propojit dosavadní aplikace. V obou

⁴⁰ *Registr osob* [online]. Digitální a informační agentura [cit. 2. ledna 2024]. Dostupné z: <https://www.szrcr.cz/cs/registr-osob>.

⁴¹ *Registr obyvatel* [online]. Digitální a informační agentura [cit. 2. ledna 2024]. Dostupné z: <https://www.dia.gov.cz/zakladni-registry/registr-obyvatel>.

⁴² *Registr práv a povinností* [online]. Digitální a informační agentura [cit. 2. ledna 2024]. Dostupné z: <https://www.dia.gov.cz/zakladni-registry/registr-prav-a-povinnosti>.

⁴³ *Registr územní identifikace, adres a nemovitostí* [online]. Digitální a informační agentura [cit. 2. ledna 2024]. Dostupné z: <https://www.szrcr.cz/cs/registr-uzemni-identifikace-adres-a-nemovitosti>.

případech měla být do centrálního informačního systému e-Matriky přenesena veškerá data uložená v systémech matričních úřadů od 1. ledna 2006 a všechny nové zápisy pak ukládány do uložistiště e-Matriky.⁴⁴

Zřízení centrálního matričního informačního systému eMatrika je součástí novely zákona o matrikách, jež byla schválena současnou vládou 12. dubna roku 2023. Tento systém má být vzájemně propojen s ostatními informačními systémy veřejné správy a mají jej do budoucna využívat všechny matriční úřady a vybrané zastupitelské úřady v zahraničí. Zavedení eMatriky má oboustranně zmenšit administrativní zátěž. A to jak osob, které potřebují údaje vedené matričními úřady, tak pro samotné matrikáře. Touto novelou jsou v této souvislosti také zavedeny matriční doklady v elektronické podobě. Občan tak bude moci pro získání potřebných osvědčení od matričních úřadů dojet na jakoukoli matriku nebo na vybrané zastupitelské úřady. A zároveň, v čem lze spatřovat vliv zákona o právu na digitální služby konkrétně § 4, bude moci využít matriční informační systém eMatrika, jehož prostřednictvím pak půjde podat žádost o doslovný výpis z matriční knihy nebo vydání osvědčení pro uzavření církevního sňatku, aniž by občan musel být fyzicky dojet na matriční úřad. Předpokládá se propojení informačního systému eMatriky s dalšími informačními systémy, čímž by mělo dojít k celkovému zjednodušení ověřování údajů o občanech. Jedním z nich má být např. Portál občana, kdy budou moci žadatelé podávat některé své žádosti vůči matričním úřadům také prostřednictvím Portálu občana. V současné době je předpokládáno spuštění provozu eMatriky na 1. ledna 2027.⁴⁵

Pro koordinaci přípravných prací a vyhodnocování možných řešení vzniklých problémů spojených s elektronizací agendy na úseku matrik a realizaci centrálního informačního systému eMatriky byl ustaven Řídící výbor pro přípravu projektu eMatrika. Matriční úřady od roku 2006 vedou na základě směrnice Ministerstva vnitra ze dne 2. června 2005 č.j. VS-95/60/2-2005 souběžně elektronickou verzi matričních záznamů, nicméně tato data jsou dosud vedena v různých softwarech a izolovaně v databázích jednotlivých matričních úřadů. Zavedením

⁴⁴ SLÁDEČEK, Vladimír a kol.: *Správní právo – zvláštní část*. 3. vydání. Praha: Leges, 2022, s. 46.

⁴⁵ *Zavedení matričního informačního systému, možnost uzavřít registrované partnerství na kterémkoli matričním úřadu. To i další novinky přinese novela zákona o matrikách* [online]. Ministerstvo vnitra [cit. 2. ledna 2024]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/zavedeni-matricniho-informacniho-systemu-moznost-uzavrit-registrovane-partnerstvi-na-kteremkoli-matricnim-uradu-to-i-dalsi-novinky-prinese-novela-zakona-o-matrikach.aspx>.

centrálního matričního informačního systému by tak mělo dojít k vytvoření jednotné databáze zapsaných matričních údajů v rámci jednoho systému přístupného a společného pro všechny matriční úřady. Systém má umožňovat automatické předávání dat a jejich aktualizaci v ostatních evidencích a informačních systémech, což by představovalo pro matriční úřady značné zjednodušení jejich informačních povinností vůči ostatním orgánům veřejné moci a jejich evidencím.⁴⁶

I přes stávající trend směřování státu k celkové digitalizaci agend veřejné správy vidím jako ne úplně nejlepší rozhodnutí, že budou v případě matrik nadále vedle údajů o fyzických osobách zapisovaných do systému eMatriky souběžně vedeny údaje rukopisně zapisované do matričních knih. V případě vzniku nesouladu rukopisně zapsaných údajů v matričních knihách a údajů zapisovaných do eMatriky by měly mít přednost údaje rukopisně vedené v matričních knihách. Z tohoto důvodu má být k údajům vedeným v eMatrice vždy připojeny naskenované zápisy v matričních knihách. Vzhledem k tomu, že je jedním z důvodů zavedení eMatriky zmenšení administrativní zátěže, pak nevidím systém „dvojitýho zápisu“ rukopisného a digitálního a přikládání skenu rukopisně zapsaných údajů k údajům vedeným v eMatrice jako menší administrativní zátěž, právě naopak.⁴⁷

4.2. Vytváření technické a softwarové podpory pro rutinní činnosti

Stejně jako je tomu v jiných oblastech, tak i ve veřejné správě je přítomna škála opakujících se činností. Takové činnosti jsou pak buď průřezové, z důvodu že jsou přítomny krom veřejné správy i v dalších oblastech a je vždy potřeba je pro tu kterou oblast přizpůsobit. Je pro ně typická existence softwarové podpory. Příkladem takovéto průřezové činnosti je tak vedení účetnictví nebo spisové a archivní služby. Nebo jsou činnosti rutinní specifické pro danou oblast.⁴⁸ Z hlediska digitalizace si tak lze představit možnost v rámci budoucího vývoje pro urychlení a zjednodušení celého procesu taktéž vývoj softwarové podpory, která umožní

⁴⁶ *Analýza stávajících právních předpisů a stavu matriční agendy v souvislosti s přípravou matričního informačního systému* [online]. Ministerstvo vnitra [cit. 24. ledna 2024]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/analyza-stavajicich-pravnich-predpisu-a-stavu-matricni-agendy.aspx>.

⁴⁷ *eMatrika – představení projektu elektronické matriky* [online]. Ministerstvo vnitra [cit. 23. ledna 2024]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/stastny-petr-projekt-ematrika-pdf.aspx>.

⁴⁸ VEBER, Jaromír a kol.: *Digitalizace ekonomiky a společnosti*. Praha: Management Press, 2018, s. 163.

automatizaci celého postupu např. v případě vyrozumívání přestupce digitálním způsobem, jež bude přímo činit příslušný software v případě překročení rychlosti.

4.3. Činnost orgánů veřejné moci vůči fyzickým a právnickým osobám

Jako jedna z důležitých činností, kterou lze v rámci postupného směřování činnosti orgánů veřejné moci do digitálního prostředí předpokládat, je existence přehledných informací pro fyzické a právnické osoby v digitálním prostředí, např. na elektronických stránkách úřadů nebo na informačních systémech veřejné správy. Takováto činnost je pak ze strany státu motivována zjednodušením procesu získávání informací pro občany o povinnostech, které jsou na ně kladeny orgány státní správy nebo samosprávy. Příkladem jsou elektronické úřední desky úřadů (tzv. eDeska) nebo mimo jiné Portál občana nebo Portál dopravy, ze kterých má možnost občan získávat informace z pohodlí svého domova prostřednictvím elektronických zařízení s přístupem k internetu. Další možností občanů z hlediska orientace státu na digitalizaci v oblasti státní správy je možnost interaktivní komunikace s orgány veřejné moci digitálním způsobem. Komunikace pak může mít různou formu – prostřednictvím e-mailu⁴⁹, datové schránky nebo využití elektronického formuláře na příslušných stránkách informačního systému veřejné správy.

V následující části se tak budu věnovat prostředkům digitální komunikace mezi uživateli digitálních služeb a orgány veřejné moci. Konkrétně datovým schránkám, informačním systémům veřejné správy jako jsou – Portál veřejné správy, Portál občana a Portál dopravy. Dále Identitě občana a v neposlední řadě mobilní aplikaci eDoklady.

Datové schránky jsou zřízeným institutem pro účely doručování bylo svým účelem v rámci druhé vlny digitalizace přiblížit se k občanům skrze digitální prostředky pro dálkovou komunikaci mezi občanem a orgány veřejné moci. Datová schránka jako prostředek realizace digitálního úkonu je elektronickým uložištěm určeným k doručování orgány veřejné moci, provádění úkonu vůči orgánům veřejné moci a dodávání dokumentů fyzických osob, podnikajících fyzických osob a právnických osob dle § 2 odst. 1 zákona o elektronických úkonech. Pro doručování dokumentů je pak pro správní orgány důležité v případě fyzických

⁴⁹ srov. DRÁBKOVÁ, Tereza. Doručování ve správním řízení se zaměřením na elektronické formy komunikace. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 81.

osob, zda v dané věci osoba zastává roli fyzické osoby nebo podnikající osoby.⁵⁰ Zavedením tohoto institutu došlo ke zrychlení celého procesu doručování a zlepšila se průkaznost procesu komunikace. Současná právní úprava bere ohled na možnosti všech osob. Z tohoto důvodu je ponecháno na rozhodnutí nepodnikajících fyzických osob, zda na základě své žádosti si datovou schránku nechají zřídit či nikoliv. Z tohoto důvodu vidím jako dobré konečné rozhodnutí zákonodárce, že neprošel návrh, aby byla každému, kdo je zapsán do základního registru obyvatel, povinně zřízena datová schránka, ačkoli by zde nebyla povinnost ji užívat.⁵¹

Na základě proběhlé novely zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů, je zřizovatelem a správcem datových stránek v současné době Agentura. Zároveň touto novelou došlo k automatickému zřízení datových schránek živnostníkům, spolkům a nadacím, kterým byl v této souvislosti doručen dopis do vlastních rukou s přihlašovacími údaji do datových schránek. Do konce března 2024 by mělo stejným způsobem dojít k automatickému zřízení datových schránek také autorizovaným architektům, inženýrům a technikům a úředně oprávněným zeměměřičským inženýrům.⁵²

Datová schránka dle § 4 odst. 1 písm. a) zákona o právu na digitální služby představuje jeden z prostředků realizace digitálních úkonů vůči orgánům veřejné moci a v současné je době také jeden z podporovaných identifikačních prostředků pro přihlášení do informačního systému veřejné správy Portálu občana. V tomto portálu je zároveň možné, aby si uživatel ke svému profilu datovou schránku připojil a skrze portál s ní dále pracoval (více rozvedeno dále).

Pojem **informačního systému veřejné správy** vymezuje zákona č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, ve svém ustanovení § 2 písm. b) jako *„funkční celek nebo jeho část zabezpečující cílevědomou a systematickou informační činnost pro účely výkonu veřejné správy nebo plnění jiných funkcí státu anebo dalších veřejnoprávních korporací. Každý informační systém veřejné správy zahrnuje data, který jsou uspořádána tak, aby bylo možné jejich zpracování a*

⁵⁰ srov. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 6. 2014, sp. zn. 3 As 100/2013.

⁵¹ MARCHAL, A. Stanislav a kol. *Právní aspekty eGovernmentu v České republice*. Praha: Linde, 2011, s. 115.

⁵² Tisková zpráva Digitální a Informační Agentury ze dne 3. ledna 2024.

zpřístupnění, provozní údaj, programové prostředky, případně jiné nástroje umožňující výkon informačních činností“.

Portál veřejné správy je informačním systémem veřejné správy často nesprávně zaměňovaný s Portálem občana. V obou případech se jedná o informační systém veřejné správy určené široké veřejnosti a poskytující informace o službách veřejné správy. Zásadní rozdíl spočívá v tom, že Portál veřejné správy obsahuje pouze obecné informace o službách veřejné správy, představuje informační rozcestník pro své uživatele. Nachází se zde panely se základními informacemi s odkazy na příslušné internetové stránky pro nejčastěji řešená témata (např. výpis z rejstříku trestů, výpis bodů řidiče, vydání občanského průkazu) a životní události uživatelů (např. uzavření manželství, změna trvalého pobytu, narození dítěte nebo úmrtí) a jim odpovídající formuláře a dostupné služby veřejné správy.

Portál občana je informačním systémem veřejné správy, jehož prostřednictvím je umožněna uživatelům digitálních služeb tzv. „komunikace s úřady online“. Jedná se o portál, jehož prostřednictvím lze od 1. 4. 2023 digitálně provést řadu úkonů vůči správním orgánům namísto osobní přítomnosti na příslušných úřadech. Jeho prostřednictvím tak mohou uživatelé služby uplatnit své právo činit digitální úkon dle § 4 odst. 1 písm. d) zákona o právu na digitální služby. Tento informační systém veřejné správy umožňuje přístup k digitálním službám poskytovaným uživatelům ze strany státu a obsahuje zároveň řadu vysvětlujících informací o těchto službách – založení datové schránky, archivace datových zpráv, výpis z rejstříku trestů, výpis bodového hodnocení řidiče, notifikace platnosti dokladů ad. Jedná se o projekt s předpokladem dlouhodobého rozvoje a jeho rozšiřování z hlediska možných digitálních služeb, ke kterým budou mít uživatelé přístup.⁵³ Portál občana tak představuje prostředek poskytování digitálních služeb uživatelům, na kterém je velmi dobře seznatelný odraz zákona o právu na digitální služby v praxi.

Každý občan má na Portálu občana veden soukromý účet, do kterého je mu umožněn přístup prostřednictvím přihlášení, které lze realizovat některým z podporovaných identifikačních prostředků. Těmito prostředky jsou např. eObčanka (občanský průkaz s čipem), NIA ID (jméno, heslo a SMS), Mobilní klíč eGovernmentu, Bankovní identita, Účet moje ID, datová

⁵³ *Služby portálu občana* [online]. Portál občana [cit. 1. ledna 2024]. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/informace/sluzby-portalu-obcana-INF-278>.

schránka a další. Od toho, jaký identifikační prostředek uživatel použije se mimo jiné odvíjí, jak velkou část služeb poskytovaných prostřednictvím tohoto portálu bude moci využít – pro přístup k největší části služeb je tak doporučováno přihlášení skrze eObčanku a mít ke svému účtu na Portálu připojenou datovou schránku. Pro případ, že se uživatel digitální služby do Portálu ještě nepřihlašoval a nevěděl by jak se přihlásit, pak pro něj stránka pro přihlášení do systému obsahuje také odkaz na stránku s informacemi o možných informačních prostředcích, které může uživatel využít a jak je může získat.⁵⁴

Po přihlášení do Portálu má uživatel k dispozici v rámci jednotlivých karet přístup k různým informacím a službám – např. skrze kartu Údaje má uživatel přístup k řadě informací, které jsou o něm vedeny v systémech veřejné správy napojených na Portál občana – např. informace o evidovaných dokladech, jež jsou vedené o občanovi státní správou. Těmito doklady jsou občanský průkaz, řidičský průkaz a cestovní pas, přímo v Portálu je u těchto dokladů viditelný konec platnosti dokladu a je zde dána možnost si v nastavení aktivovat notifikaci ohledně blížícího se konce platnosti.⁵⁵ Tato možnost tak odráží právo uživatele digitální služby na informace v souvislosti s poskytováním digitálních služeb obsažené v § 11 odst. 2 a 5 zákona o právu na digitální služby.

Co se týče otázky zápisu kontaktních údajů uživatele pro komunikaci orgánů veřejné moci vůči němu, tak si může uživatel na Portálu ve složce Údaje pro komunikaci nastavit nebo upravit telefonní číslo a e-mailovou adresu, které jsou evidované na Portálu národního bodu (NIA). Dle volby uživatele tak budou tyto komunikační údaje dále předávány poskytovatelům služeb a budou složít k doručování důležitých informačních oznámení, což odpovídá právu uživatele digitálních služeb na využívání údajů dle § 7 odst. 1 zákona o právu na digitální služby, konkrétně zásadě pouze „once only“. V této možnosti lze také spatřovat další odraz zákona o právu na digitální služby konkrétně práva na zápis kontaktního údaje dle § 10 odst. 1 zákona, dle kterého má uživatel služby právo na zápis kontaktního údaje o elektronické adrese

⁵⁴ *Identifikační prostředky* [online]. Identita občana [cit. 2. ledna 2024]. Dostupné z: <https://info.identitaobcana.cz/idp/>.

⁵⁵ *Portál občana* [online]. Portál občana [cit. 5. ledna 2024]. Dostupné z: <https://obcan.portal.gov.cz/>.

nebo telefonním čísle do základního registru právnických osob, podnikajících fyzických osob a orgánů veřejné moci nebo do registru obyvatel pro zasílání informací.⁵⁶

Další způsob, jak si může uživatel rozšířit nabídku digitálních služeb, které lze prostřednictvím Portálu využívat, je připojení datové schránky. Jejím připojením mohou být uživatelům doručovány a jím odesílány zprávy nebo dokumenty. Pokud uživatel dosud nemá zřízenou datovou schránku, může si ji nyní zřídit bez osobní návštěvy kontaktního místa veřejné správy, která byla dříve nutná. Jedinou podmínkou je přihlášení skrze Identitu občana a prostřednictvím volby Založit datovou schránku je pak přeměřován do portálu datových schránek, kde si datovou schránku krok po kroku jednoduše založí – vybere si za si chce zřídit schránku fyzické nebo podnikající fyzické osoby a na základě údajů o něm vedených v Registru obyvatel nebo Registru osob je mu zřízena datová schránka – což odpovídá právu na využívání údajů obsaženém v ustanovení § 7 odst. 1 zákona o právu na digitální služby, kdy pro založení datové schránky tak uživatel nemusí nic dále prokazovat, jelikož orgány veřejné moci mají povinnost nevyžadovat údaje, které jsou jim zpřístupněny v základních registrech. Zřízenou datovou schránku pak musí uživatel připojit k Portálu občana, a poté se uživatelům budou v kartě Datová schránka zobrazovat příchozí datové zprávy. Předmětná karta svým vzhledem připomíná e-mailovou schránku, obsahuje stejné funkce pro čtení, vytváření a odesílání datových zpráv, proto je dle mého názoru velmi uživatelsky přívětivá.⁵⁷

Portál dále umožňuje uživatelům se zřízenou a připojenou datovou schránkou prostřednictvím Žádosti o výpisy, jednoduše opatřit úřední výpisy bez vyplňování formulářů. Tyto žádosti jsou už, co se údajů o přihlášeném občanovi týče, předvyplněné. Další předvyplněným formulářem s názvem Podání žádosti o informace může uživatel žádat formálním způsobem o jakoukoli informaci, kterou jsou orgány veřejné moci povinny dle zákona o svobodném přístupu k informacím sdělit. V těchto možných podáních lze spatřovat odraz § 4 odst. 3 zákona o právu na digitální služby, jakožto práva činit digitální úkon, dle kterého mají orgány veřejné moci povinnost zveřejnit elektronické formuláře, pro které je po prokázání totožnosti skrze elektronickou identifikaci zajištěno automatizováno doplnění údajů.

⁵⁶ *Portál občana* [online]. Portál občana [cit. 5. ledna 2024]. Dostupné z: <https://obcan.portal.gov.cz/>.

⁵⁷ Tamtéž

V neposlední řadě, co se týče digitálních úkonů, tak v případě, že uživatel učinil vůči orgánu veřejné moci úkon digitálním způsobem (skrze datovou schránku, Portálem občana ad.), tak je zde dána možnost skrze Žádost o osvědčení digitálního úkonu, kterou uživatel následně odešle prostřednictvím své datové schránky, požádat dotyčný úřad o osvědčení tohoto digitálního úkonu. Tato možnost je opět jako v předchozích případech odrazem zákona o právu na digitální služby, konkrétně § 5 tohoto zákona, dle kterého má uživatel služby nárok na elektronické osvědčení svého digitálního úkonu.⁵⁸

Identita občana představuje pro připojené digitální služby prostředek elektronické identifikace totožnosti uživatelů v základních digitálních registrech. Jako identifikační prostředek lze využít jeden z identifikačních prostředků vydaných na základě zákona č. 250/2017 Sb., o elektronické identifikaci, ve znění pozdějších předpisů. A to občanský průkaz vydaným po 1. červenci 2018 s aktivovaným kontaktním elektronickým čipem, tj. eObčanka. Dále NIA ID – jméno, heslo a SMS kód bezplatně státem poskytnutý identifikační prostředek uživatele, Mobilní klíč eGovernmentu, Bankovní identita, MojeID ad. Použitím jednoho z identifikačních prostředků pak může uživatel digitální služby prosit skrze elektronickou identifikační bránu k digitálním službám.⁵⁹ Identifikační prostředky eObčanka, NIA ID a Mobilní klíč eGovernmentu jsou vydávány státem, všechny ostatní pak soukromoprávními kvalifikovanými poskytovateli. Úroveň záruky identifikačních prostředků odpovídá právu na elektronickou identifikaci a autentizaci vyjádřenému v § 12 zákona o právu na digitální služby. Až na jedinou výjimku (ČSOB Identita s nízkou úrovní záruky) je úroveň záruky jednotlivých identifikačních prostředků značná nebo vysoká.⁶⁰

Portál dopravy je podobně jako Portál občana informační systém veřejné správy, který uživatelům digitálních služeb poskytuje možnost elektronické komunikace s úřady pro oblast dopravy. Uživatelé digitálních služeb jeho prostřednictvím mohou nahlížet do evidovaných údajů o vozidle a bezplatně si stáhnout výpisy technických dat o vozidlech, které mají nebo měli ve vlastnictví či tyto vozidla provozovali, podávat žádosti o výměnu řidičského průkazu

⁵⁸ *Portál občana* [online]. Portál občana [cit. 5. ledna 2024]. Dostupné z: <https://obcan.portal.gov.cz/>.

⁵⁹ *Základní informace* [online]. Identita občana [cit. 1. ledna 2024]. Dostupné z: <https://info.identitaobcana.cz>.

⁶⁰ *Kvalifikovaní správci* [online]. Identita občana [cit. 24. ledna 2024]. Dostupné z: <https://info.identitaobcana.cz/KvalifikovaniSpravci.aspx>.

či výpisu z bodového konta atd. Stejně tak je možné jeho prostřednictvím využít elektronických služeb pro oblast letectví nebo plavidel. Systém funguje zároveň jako rozcestník sdružující odkazy pro již dříve existující domény obsahující informace o dostupných službách souvisejících s dopravou. Jedná se tak o další z kroků směrem k uživateli, který díky tomuto systému nemusí související informace složitě dohledávat a má dostupné elektronické služby jednoduše sdruženy do jednoho místa. Uživatel zde může nalézt odkazy na dostupné služby související s dálničními známkami, možností zakoupení jízdenky hromadné dopravy od libovolného dopravce nebo ověření vozidla a průkazu řidiče taxi služby. Jako další z pozitiv tohoto systému vidím obousměrné propojení s již výše zmíněným Portálem občana, kdy mají oba tyto systémy zároveň stejný design, a uživateli se tak stačí pouze jednou přihlásit buď do Portálu občana nebo Portálu dopravy a do druhého systému se již znova přihlašovat nemusí, což z mého pohledu vytváří pro uživatele digitálních služeb uživatelsky velice přívětivé prostředí. Uživatel má podobně jako v případě Portálu občana možnost elektronického podání Žádosti o výměnu řidičského průkazu z důvodu krádeže, ztráty nebo změny osobních údajů, Žádosti na Registr vozidel ad. a tyto žádosti jsou automaticky předvyplněny, opět zde lze spatřovat realizaci práva činit digitální úkon dle § 4 odst. 3 zákona.⁶¹

Jako jeden z prostředků k motivaci uživatelů digitálních služeb k využívání digitálních služeb a podávání žádostí nebo jiných návrhů elektronickým způsobem, lze spatřovat slevu stanovenou pro elektronické podání provedené prostřednictvím Portálu dopravy, u kterého má uživatel digitální služby nárok na slevu 20 % z výše správního poplatku. Tato stanovená sleva je realizací ustanovení zákona o právu na digitální služby, konkrétně § 19, který změnil zákon o správních poplatcích. V rámci elektronické žádosti si může uživatel zároveň nastavit kontaktní údaje, jejichž prostřednictvím mu budou poskytovány informace o stavu jeho požadavku. Uživatel digitální služby tak tímto způsobem může uplatnit své právo na informace v souvislosti s poskytováním digitálních služeb dle § 11 odst. 2 a 5 zákona o právu na digitální služby. Ve chvíli, kdy budou předmětné doklady připraveny k předání žadateli, pak mu na jím uvedené kontaktní údaje přijde notifikace, že si je může přijít na jím zvoleném úřadě vyzvednout. Tyto informace se mu zároveň zobrazí i v Portálu občana. Jako jednu z nevýhod tohoto procesu spatřuji v tom, že pro převzetí dokladu nebo nové registrační značky se musí žadatel stále dostavit fyzicky na úřad, předložit ke kontrole všechny doklady potřebné ve

⁶¹ *Portál dopravy* [online]. Portál dopravy [cit. 24. ledna 2024]. Dostupné z: <https://portaldopravy.cz/>.

fyzické formě a správní poplatek uhradit až na úřadě při převzetí. Nicméně je dle Ministerstva dopravy do následujících let v plánu zavedení možnosti elektronické úhrady správních poplatků a doručování požadovaných dokladů podobně jako při nákupech elektronickým způsobem.⁶²

Existuje množství průkazů a osvědčení, které stát v ČR může občanům vydat, občan pak řadu z nich nosí běžně při sobě z důvodu povinnosti možného doložení příslušné skutečnosti, jako je tomu v případě občanského průkazu nebo řidičského průkazu. V otázce digitalizace státní správy, kdy státní orgány mají k dispozici základní registry a svou vlastní komunikační infrastrukturu, lze tak předpokládat jakožto další krok koncentraci všech příslušných skutečností o jednotlivci do jednoho průkazního prostředku.

eDoklady jsou českou aplikací do mobilního telefonu, také přezdívanou jako „státní peněženka“. Její vývoj je pod záštitou Agentury. Jedná se o aplikaci, ve které bude moci mít uživatel elektronickou verzi svých dokladů.⁶³ Jako první nejdůležitější doklad, který zde uživatel může mít, je od 20. ledna 2024 občanský průkaz. Do budoucna je pak plánována možnost přidávání dokladů dalších. Aplikace je zabezpečena biometrickými údaji, které si uživatel při registraci nastaví spolu s přihlašovacím PINEM pro případ, že by přihlašování prostřednictvím biometrických údajů selhalo. Údaje z uložených průkazů jsou uloženy v zašifrované podobě v prostředí bezpečného úložiště mobilního telefonu.⁶⁴ Tato aplikace představuje realizaci práva na využití digitálního stejnopisu průkazu dle § 9a až 9r zákona o právu na digitální služby, které uživateli digitální služby umožňuje prokázání totožnosti nebo jiné skutečnosti předložením digitálního stejnopisu průkazu. Občan tak má na základě novely zákona o právu na digitální služby, kterou byla zavedena možnost k fyzickému prokázání totožnosti využít digitální občanský průkaz, od 20. ledna 2024 právo se prokazovat prostřednictvím této aplikace při komunikaci s ústředními správními úřady, následně pak před dalšími státními orgány, kraji a obcemi s rozšířenou působností (od 1. července 2024) a nakonec i před ostatními orgány veřejné moci a soukromými osobami jako jsou např. banky, zdravotní pojišťovny nebo notáři (od 1. ledna 2025). Nicméně tito další ověřovatelé mohou začít přijímat

⁶² *Média a tiskové zprávy* [online]. Ministerstvo dopravy [cit. 14. února 2024]. Dostupné z: <https://www.mdcz.cz/Media/Media-a-tiskove-zpravy/Nove-funkce-Portalu-dopravy-vyuzily-uz-tisice-uziv>.

⁶³ *eDoklady: Opatrný začátek éry digitálních dokladů* [online]. Právní prostor [cit. 17. února 2024]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/spravni-pravo/edoklady-opatrnzy-zacatek-ery-digitalnich-dokladu>.

⁶⁴ VITNEROVÁ, Marika. Občanka se přesune do mobilů, *Veřejná správa*, 2023, č. 7, s. 26-27.

eDoklady dřív, než je jim to stanoveno zákonem. Z tohoto důvodu vidím jako zatím nevyužitý krok směrem k uživatelům této digitální služby v podobě dostupného aktuálního přehledu míst přijímajících eDoklady i z vlastní vůle před stanoveným datem. Dle mluvčí DIA je však taková funkce interaktivní mapy ověřovatelů v plánu, nicméně není prioritou⁶⁵, což je dle mého názoru škoda, protože se domnívám, že by to mohlo přispět ke zvýšení zájmu o využívání této aplikace. Tato aplikace je také propojena s Portálem občana, jehož prostřednictvím je možné v případě ztráty mobilního zařízení aplikaci eDoklady odpojit, tato možnost představuje další úroveň zabezpečení dat proti zneužití. Uživatel má prostřednictvím této aplikace kontrolu nad předávanými údaji – v aplikaci tak uživatel pokaždé od ověřovatele obdrží žádost, ve které uvidí, jaké údaje potřebuje. Nedochází tak k předávání více údajů, než je nutné. Pokud ověřovatel bude potřebovat ověřit věk uživatele, bude mu prostřednictvím aplikace zpřístupněn pouze tento údaj, nikoli adresa uživatele a údaje další.⁶⁶

Aplikace se od svého spuštění potýkala s řadou problémů, a to především v důsledku zájmu uživatelů o její instalaci a s ním spojeného přihlašování do aplikace, které je realizováno prostřednictvím Identity občana. Dělo se tak z důvodu propojení aplikace s dalšími systémy eGovernmentu a spuštěním aplikace došlo k jejich přetížení. Konkrétně právě zmíněné Identity občana, a to z důvodu velkého množství přihlášení uživatelů a jejich zájmu o prozkoumání jednotlivých funkcí aplikace. Pro aplikaci a celý systém to tak představovalo velké množství dotazů, které nebyla infrastruktura schopná stíhat zpracovávat a aplikace tak začala odpovídat pomalu, až začaly být z důvodu dlouhé časové prodlevy požadavky zamítány. Jednalo se tak o pochybení na straně vývojářů, kteří očekávali menší zájem uživatelů pro přístup do aplikace. Z tohoto důvodu došlo následně k řadě kroků k optimalizaci a stabilizaci infrastruktury a lze tak doufat, že aplikace využije svého potenciálu, který pro uživatele digitálních služeb do budoucna představuje a nestane se obtížně fungujícím nástrojem, který uživatelé nebudou chtít využívat pro jeho nespolehlivost.⁶⁷

⁶⁵ *Aplikace eDoklady v kostce: Jak ji používat a na co dát pozor* [online]. Seznam zprávy [cit. 27. ledna 2024]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-zivot-v-cesku-edoklady-navod-otazky-245375>.

⁶⁶ *Co přináší eDoklady občanům* [online]. EDoklady [cit. 11. ledna 2024]. Dostupné z: <https://edoklady.gov.cz>.

⁶⁷ *Aplikace eDoklady nezvládla spuštění. „Nápor přístupů byl větší, než jsme očekávali“ vysvětluje hlavní architekt eGovernmentu* [online]. Český rozhlas [cit. 27. ledna 2024]. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/aplikace-edoklady-nezvladla-spusteni-napor-pristupu-byl-vetsi-nez-jsme-ocekavali-9161473>.

eDoklady představují předstupeň elektronických dokladů a měly by být do budoucna začleněny do projektu Evropské digitální peněženky. Z nařízení eIDAS, je plánováno zavedení evropské peněženky digitální identity v ČR, z tohoto důvodu je aplikace tvořena na základě principů, na kterých má do budoucna fungovat i Evropská digitální peněženka.⁶⁸

Na základě všeho výše zmíněného bych tak závěrem této kapitoly ráda uvedla, že fyzické osoby, ať už podnikající či nikoli, vstupují nesčetněkrát v rámci svého běžného života či podnikání do styku s úřady. Do účinnosti zákona o právu na digitální služby byly tak nuceny fyzicky přijít nejčastěji do budovy příslušného úřadu, aby byly schopny vyřídit potřebné záležitosti. I v případě, že si dříve jednotlivec chtěl zřídit datovou schránku, která mu pak umožňovala komunikovat s orgány veřejné moci digitálním způsobem, tak se musel fyzicky dostavit na pobočku kontaktního místa veřejné správy, kde mu byla následně datová schránka zřízena. Nyní je dána možnost si datovou schránku zřídit digitálním způsobem z pohodlí domova. Digitalizace veřejné správy přináší urychlení a větší efektivitu celého procesu výkonu veřejné správy – např. podání nejrůznějších žádostí prostřednictvím Portálu občana nebo Portálu dopravy, podání daňového přiznání nebo podání přehledu o příjmech a výdajích pro ČSSZ online ad.⁶⁹ V této souvislosti je třeba poznamenat, že vývoj eGovernmentu trvá přes dvacet let. Za tuto dobu se urychlila komunikace s úřady konkrétně prostřednictvím datových schránek, urychlil se přístup k informacím dostupným z veřejných rejstříků a možnost realizace řady práv na digitální služby prostřednictvím digitálního rozhraní Portálu občana, ale stále zde prostor pro větší motivaci občanů k užívání digitálních služeb.

⁶⁸ *Přehled míst, kde lze eDoklady použít* [online]. Edoklady [cit. 27. ledna 2024]. Dostupné z: <https://edoklady.gov.cz/podpora-obcanu/clanky-a-navody/prehled-mist-kde-lze-edoklady-pouzit>.

⁶⁹ BOKŠA, Michal a kol. *Digitální Česko v digitální Evropě*. Mladá Boleslav: Škoda Auto Vysoká škola, 2019, s. 14.

5. Digitalizace ČR v kontextu Evropy

V rámci této kapitoly se zaměřím na kontext digitalizace státní správy ve vztahu k Evropské unii. Budu se nejprve věnovat důležitým dokumentům, které se týkají digitalizace do roku 2030. Dále pak, aby bylo patrné, jak si Česká republika v současné dosažené úrovni digitalizace stojí, tak budu pokračovat komparací úrovně digitalizace a její právní úpravy České republiky, Dánska a Slovenska prostřednictvím monitorovaných oblastí v rámci DESI indexu.

5.1. Plán digitalizace – Digitální kompas 2030

Digitální kompas 2030 představuje politický plán Evropské komise, který předkládá cíle ve čtyřech oblastech a jejich podoblastech, jakých chce EU do roku 2030 u digitální agendy dosáhnout. Splnění těchto vymezených cílů je důležité pro realizaci digitální transformace Evropy. Předkládanými oblastmi jsou: bezpečná a výkonná infrastruktura, digitální dovednosti, digitální transformace podniků a digitální veřejné služby. Cíle, které Evropská komise v těchto oblastech stanoví, vycházejí z výsledků a statistik Evropské unie v digitální oblasti – z dat o základních digitálních dovednostech, o úrovni síťového pokrytí evropských domácností, o zapojení cloudových služeb a umělé inteligence v evropských podnicích, o úrovni poskytování veřejných služeb digitálním způsobem ad.⁷⁰

Evropská komise plánuje pro sledování naplňování cílů tohoto plánu cílený a komplexní mechanismus monitoringu a hodnocení. Na základě tohoto monitoringu a hodnocení daného stavu digitalizace v čase je pak ze strany Komise v plánu vydávání zprávy o stavu digitální dekády. Na tuto zprávu má následně navazovat tvorba národních strategických dokumentů.⁷¹

Důležitým úkolem při realizaci digitální transformace je vybudování bezpečné a otevřené digitální prostředí orientované na člověka. Digitální kompas tak zároveň představuje digitální principy, které mají vzniknout a kterými by se evropské digitální občanství mělo řídit. Těmito

⁷⁰ Sdělení Komise Evropského parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru regionů. Digitální kompas 2030: Evropské pojetí digitální dekády. COM (2021) 9. března 2021, 118 final.

⁷¹ Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady, kterým se zavádí politický program 2030. Cesta k digitální dekáde. COM (2021), 15. září 2021, 574 final.

principy jsou např. univerzální přístup k internetovým službám,⁷² bezpečné a důvěryhodné online prostředí, či ochrana dětí v online prostoru, ad.⁷³

5.2. Index digitální ekonomiky a společnosti (DESI)

Index digitální ekonomiky a společnosti (the Digital Economy and Society Index), zkráceně používáno jako DESI, je indexem shrnujícím důležité ukazatele digitální výkonnosti v Evropě. Evropská komise jeho prostřednictvím od roku 2014 monitoruje digitální pokrok členských států v oblasti ekonomiky a společnosti. S jeho pomocí je jednotlivě sledován vývoj členských států a jejich konkurenceschopnost v digitální oblasti. V současnosti je index začleněn do zprávy Evropské komise o stavu digitální dekády a je využíván k monitoringu pokroku směrem k cílům Evropské digitální dekády. V rámci tohoto indexu jsou vypočítávány z celkových výsledků všech monitorovaných zemí hodnoty průměru celé Evropské unie v rámci jednotlivých kategorií. Tento index je složen ze čtyř hlavních složek, každá složka je pak rozdělena do několika dílčích aspektů, které ji tvoří.⁷⁴

Těmito čtyřmi hlavními složkami jsou digitální schopnosti, digitální infrastruktura, digitalizace podniků a digitální veřejné služby.⁷⁵

Složka digitálních schopností mapuje dílčí aspekty jako jsou užívání internetu, základní digitální dovednosti, vyšší než základní digitální dovednosti, základní dovednosti v oblasti tvorby digitálního obsahu, podniky poskytující odbornou přípravu v ICT oblasti, odborníci v oboru ICT a absolventi ICT oborů. Složka digitální infrastruktury dílčí aspekty jako jsou např. pokrytí pevného širokopásmového připojení s velmi vysokou kapacitou, širokopásmové

⁷² Srov. Rozsudek ESLP ze dne 18. března 2013, *Ahmet Yildirim proti Turecku*, č. 3111/10.

⁷³ Sdělení Komise Evropského parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru regionů. Digitální kompas 2030: Evropské pojetí digitální dekády. COM (2021) 9. března 2021, 118 final.

⁷⁴ VEBER, Jaromír a kol.: *Digitalizace ekonomiky a společnosti*. Praha: Management Press, 2018, s. 44.

⁷⁵ European Commission Staff Working Document. *DESI 2023 methodological note*. [online]. Brussels, 2023. Dostupné z: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13558-2023-ADD-6/en/pdf>.

připojení s rychlostí alespoň 100 Mbps, využití připojení s rychlostí alespoň 1 Gbps, spektrum 5G, využití mobilního pásmového připojení ad. Složka digitalizace podniků obsahuje podkategorie elektronického sdílení informací, cloud, sociální média, umělá inteligence, big data ad. A pro tuto práci důležitá složka digitálních veřejných služeb zahrnuje dílčí aspekty jako jsou uživatelé elektronické veřejné správy předvyplněné formuláře, digitální veřejné služby pro občany, digitální veřejné služby pro podniky, uživatelská podpora, mobilní přívětivost, přístup k záznamům elektronického zdravotnictví. Při srovnávání úrovně digitalizace následujících států s ČR se tak budu zaměřovat hlavně na složku digitálních veřejných služeb. Pro srovnání jsem vybrala Dánsko z důvodu, že představuje na základě dostupných dat z roku 2023 ve srovnání s ostatními členskými státy EU nejrozvinutější stát v oblasti digitalizace a Slovenskou republiku z důvodu naší společné historie a jisté kulturní blízkosti.⁷⁶

5.2.1. DESI a ČR

Česká republika je dle výsledných dat indexu digitální ekonomiky a společnosti za rok 2023 na 15. místě z 27 členských států Evropské unie. Česká republika je na tom nejlépe v oblasti lidského kapitálu, přestože dlouhodobě trpí nedostatkem odborníků na informační a komunikační technologie, což digitalizaci v celé ekonomice a společnosti zpomaluje. Dosud neumí plně těžit z výhod digitalizace pomocí nástrojů velkých dat a komunikace prostřednictvím sociálních médií. Česká republika má omezené pokrytí pevných sítí s velmi vysokou kapacitou, což může do budoucna omezovat rozvoj. Česko se v poslední době značně rozvíjí v oblasti digitálních veřejných služeb, kdy právě jejich rozvoj je jednou z hlavních priorit současné vlády. Zaměřuje se mimo jiné na posilování základních a pokročilých digitálních dovedností. Díky tomu jsou tak Češi postupně čím dál více kvalifikovaní a online služby více dostupné.⁷⁷

Pro oblast lidského kapitálu stojí Česká republika na základě výsledných dat DESI převážně na úrovni průměru EU. Procento Čechů se základními digitálními dovednostmi (60 %) je značně nad průměrem EU (54 %), naopak v oblasti dovedností vyšších, než základních je pak ČR lehce

⁷⁶ European Commission Report. *Digital Decade Country Report 2023 – Czechia* [online]. Lucemburk, 2023. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/newsroom/dae/redirection/document/98618>.

⁷⁷ *Vzdělávání* [online]. Digitální Česko [cit. 2. ledna 2024]. Dostupné z: <https://digitalnicesko.gov.cz/vzdelavani/>.

pod průměrem (24 % oproti 26 %). Česká republika z tohoto důvodu vynakládá značné úsilí na zlepšení těchto digitálních dovedností, což se v ukazatelích zatím dostatečně neprojevuje. V roce 2022 zařadilo Česko do strategie Digitální Česko nový pilíř Vzdělávání a byla nově vytvořena Meziřesortní skupina pro digitální vzdělávání. Ta předložila vládě doporučení pro zlepšení ve školení celoživotního vzdělávání, konektivity pro rodiny s nízkými příjmy, zvýšení účasti žen v ICT a počtu odborníků na kybernetickou bezpečnost.⁷⁸

Přestože počet zaměstnaných odborníků v oblasti ICT v průběhu let postupně stoupá, tak je s výsledkem 4,5 % tak lehce nižší než průměr EU (4,6 %) a 77 % českých podniků má potíže s poptávkou ICT specialistů. Podíl odborníků v oblasti ICT je v ČR stále nejnižší v celé EU (10,9 %). Současná vláda se tak ve své Strategii Digitální Česko mimo jiné zaměřuje na větší začlenění žen do oblasti ICT prostřednictvím různorodé nabídky kurzů, které lze jednoduše nalézt na internetových stránkách s názvem stejným jako strategie Digitální Česko v sekci Vzdělávání.⁷⁹

ČR je v oblasti digitální infrastruktury ve většině dílčích aspektů pod průměrem EU. Česko se však projevuje značnou snahou k růstu. Zvyšuje se podíl domácností s pokrytím pevnou sítí s velmi vysokou kapacitou (53 %), širokopásmovým připojením alespoň 100 Mbps (31 %) a celkové 5G pokrytí (83 %). Nicméně je v této oblasti stále velký prostor pro zlepšení. Stejně tak v oblasti digitalizace podniků je Česko zatím daleko dosažení cíle Evropské digitální dekády. Cílem je pro využívání cloud computingu (ČR na 40 %), velkých dat (ČR na 9 %) nebo umělé inteligence (ČR na 5 %) podniky dosáhnout 75 % a alespoň základní úroveň digitální intenzity v 90 % podniků (ČR na 68 %).⁸⁰

V oblasti digitálních veřejných služeb v Česku značně vzrostl podíl uživatelů elektronické veřejné správy na 86 % a stojí tak značně nad průměrem EU (74 %). Dle mého názoru je to mimo komunikační kampaň, která proběhla v minulých letech, také z důvodu snadného přístupu do informačního systému veřejné správy, kterým je např. Portál občana, prostřednictvím bankovní identity. Přehlednost tohoto portálu je uživatelsky velice přívětivá.

⁷⁸ European Commission Report. *Digital Decade Country Report 2023 – Czechia* [online]. Lucemburk, 2023. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/newsroom/dae/redirection/document/98618>.

⁷⁹ Tamtéž

⁸⁰ Tamtéž

Pro informační přehlednost pro běžného občana a sledování rozvoje eGovernmentu byl vytvořen Katalog služeb veřejné správy, evidující nabídku poskytovaných služeb ze strany státu vůči uživatelům. Tento katalog v současnosti pokrývá 98 % agend veřejné správy a obsahuje přes 6 800 služeb.⁸¹ Z rozhodnutí vlády došlo ke sloučení všech webů státní správy pod jedinou doménu – gov.cz – ten obsahuje mimo jiné řadu vysvětlujících informací např. pro přístup do informačního systému veřejné správy, založení datové schránky atd., což také přispívá k celkovému zpřehlednění a usnadnění komunikace uživatelů služby se správními úřady. Zároveň je tak zajištěna lepší kybernetická bezpečnost a posílena právní jistota uživatelů služeb.⁸²

Česká republika se v dílčím aspektu digitálních veřejných služeb pro občany nachází dle DESI mírně pod průměrem EU (76 % proti 77 %) a v aspektu digitálních veřejných služeb pro podniky na procentuální úrovni průměru EU (84 %), lze tak usuzovat, že Česko vykazuje značný potenciál v této oblasti k dosažení cílů Digitální dekády, kterými je 100 %. Oproti těmto aspektům je naopak Česká republika v otázce transparentnosti, přívětivosti pro mobilní zařízení a uživatelskou podporu v oblasti veřejných služeb značně pod průměrem EU a je zde tak stále prostor pro zlepšení.⁸³

Digitální transformace veřejných služeb je stále jednou z hlavních priorit současné vlády a ta tak vynakládá značné úsilí pro dosažení cílů Digitální dekády. Vláda navrhla a implementovala systém elektronické identifikace, který umožňuje občanům online přístup k veřejným službám pomocí elektronických občanských průkazů nebo bankovní identity. Systém tak uživatelům služeb usnadnil přístup ke veřejným službám, aniž by museli osobně navštěvovat správní úřady. Za rok 2023 má více než 60 % osob trvale žijících v České republice minimálně jednu ze 13 forem elektronické identifikace, které lze použít pro přístup ke službám elektronické veřejné správy. V přepočtu to tak představuje nárůst o jeden milion lidí oproti předchozímu roku. Nejoblíbenější metodou je ověřování prostřednictvím bankovní identity.

⁸¹ *Katalog služeb veřejné správy* [online]. Digitální a informační agentura [cit. 1. prosince 2023]. Dostupné z: <https://www.dia.gov.cz/co-delame/zakon-c-12-2020-sb-o-pravu-na-digitalni-sluzby/katalog-sluzeb-verejne-spravy/>.

⁸² European Commission Report. *Digital Decade Country Report 2023 – Czechia* [online]. Lucemburk, 2023. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/newsroom/dae/redirection/document/98618>.

⁸³ Tamtéž

Vláda předpokládá zvýšení užívání a popularity eGovernmentu na základě nové mobilní aplikace eDoklady, která má do budoucna umožňovat občanům nosit při sobě a prokazovat se občanským a řidičským průkazem prostřednictvím této aplikace.⁸⁴

Česká republika oproti státům EU, které jsou na tom v digitální transformaci lépe (jako např. dále zmíněné Dánsko), teprve v současné době začíná budovat infrastrukturu pro sdílení zdravotních dat (tzv. eHealth). Z tohoto důvodu je v tomto dílčím aspektu značně pod průměrem EU (47 % oproti 72 %). Česká republika tak dosud nemá centralizovaný národní přístup ke zdravotním údajům, kdy tuto službu poskytují pouze jednotliví poskytovatelé zdravotní péče. V nadcházejících letech by tak měla být otestována a zavedena vnitrostátní služba online přístupu ke zdravotním údajům.⁸⁵

5.2.2. DESI a Dánsko

Dánsko ve své digitální výkonnosti za rok 2023 dle výsledných dat DESI je z 27 členských států EU na 1. místě. Stojí tak o 14 příček před Českou republikou. Nachází se ve všech oblastech indexu digitální ekonomiky a společnosti silně nad průměrem EU. Dánsko výrazně přispívá ke společnému úsilí členských států EU k dosažení cílů Digitální dekády. Soustavně se soustředí na rozvoj digitálních veřejných služeb, které jsou efektivní a spolehlivé a směřuje tak k dosažení cíle Digitální dekády, kterým je 100 % dostupnost.⁸⁶

V oblasti digitálních veřejných služeb je ve všech sledovaných dílčích aspektech nad průměrem EU. Procento uživatelů elektronické veřejné správy je se svými 99 % výrazně nad průměrem EU (74 %). Stejně tak v aspektech předvyplněných formulářů (87 % oproti 68 %), digitálních služeb pro jednotlivce (84 % oproti 77 %) a digitálních služeb pro podniky (89 %

⁸⁴ European Commission Report. *Digital Decade Country Report 2023 – Czechia* [online]. Lucemburk, 2023. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/newsroom/dae/redirection/document/98618>.

⁸⁵ Tamtéž

⁸⁶ European Commission report. *Digital Decade Country Report 2023 – Denmark* [online]. Lucemburk, 2023. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/newsroom/dae/redirection/document/98638>.

oproti 84 %). V rámci přístupu ke zdravotním údajům dosahuje Dánsko 96 %, zbývají mu tak pouhé 4 % k dosažení cíle Digitální dekády.⁸⁷

Dánsko nadále pokračuje ve vývoji a implementaci nových inkluzivních digitálních řešení, aby zajistila, že všechny klíčové veřejné služby, které lze digitalizovat, budou poskytovány online. V rámci digitalizace veřejných služeb tak vláda ve spolupráci s bankami vytvořila nový systém elektronické identity, který byl postaven na základech a nahradil systém NemID. Ke všem důležitým digitálním veřejným službám je umožněn přístup prostřednictvím „MitID“ (Dánské národní eID) pro soukromé osoby a „MitID erhvery“ pro právnické osoby a fyzické osoby zastupující právnickou osobu. Jednotlivci a společnosti tak mají v Dánsku díky „MitID“ přístup ke všem veřejným digitálním službám prostřednictvím přihlášení MitID do informačního systému veřejné správy, datovým schránkám nebo obecním rozhraním a také k více než 700 soukromým digitálním službám (jako banky, pojišťovny ad.) ze svého počítače, notebooku nebo mobilního zařízení. Propojením veřejného a soukromého sektoru tak dochází ke snižování nákladů na rozvoj digitální infrastruktury a na propagaci nástrojů eGovernmentu, což zároveň usnadňuje jejich rozšíření mezi občany.⁸⁸

Zároveň má Dánsko jednotný Národní portál pro občany pod doménou – border.dk – jehož prostřednictvím mají uživatelé přístup o veřejném sektoru online a snadný přístup k digitálním službám, což bylo cílem při spuštění tohoto portálu pro občany již v roce 2007. Tento portál prochází neustálým vývojem mimo informace pro dánské občany tak v současné době např. obsahuje tento portál i anglickou část pod doménou – lifeindenmark.dk – která obsahuje informace pro mezinárodní občany v angličtině, obsahuje např. praktické informace a pravidla, která souvisí s životem a prací v Dánsku.⁸⁹

Občané a podniky zde mohou komunikovat s úřady výhradně prostřednictvím Digital Post – datové schránky. Dle zákona č. 528 ze dne 11.6. 2012, zákon o veřejné digitální poště, tak mají všichni, až na výjimky dle § 5 zákona a dále zákona č. 603 ze dne 31. 5. 2023, zákon o

⁸⁷ European Commission report. *Digital Decade Country Report 2023 – Denmark* [online]. Lucemburk, 2023. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/newsroom/dae/redirection/document/98638>.

⁸⁸ Tamtéž

⁸⁹ *Border.dk – National Citizen portal* [online]. Agency for digital government [cit. 1. února 2024]. Dostupné z: <https://en.digst.dk/digital-services/borgerdk-national-citizen-portal/>.

výjimce z povinné digitální samoobslužnosti, povinnost mít datovou schránku zřízenou a používat ji ke komunikaci s úřady. Datové schránky byly povinně zavedeny pro všechny v roce 2014, poté co proběhla národní kampaň a v současné době ji využívá 91,7 % obyvatel a všechny firmy. Pro přístup do Digital Post je možné využít Národní portál pro občany nebo mobilní aplikaci Digital Post.⁹⁰

Dánská Agency for Digital Government, jakožto součást ministerstva financí představuje hlavní hybnou sílu digitalizace státu. A to tak že založila Vládní digitální akademii, která se zaměřuje na digitální školení vrcholových manažerů a zaměstnanců ministerstev a vládních úřadů a učí je důležité dovednosti a schopnosti k ovládnutí nástrojů nezbytných pro výkon stále více digitální veřejné správy veřejné správy. V Dánsku je tak propojen nejen veřejný a soukromý sektor, ale také všichni, co chtějí s digitálním systémem pracovat.⁹¹

Centrální, regionální a místní dánské orgány se v roce 2021 dohodli na nové společné Digitální strategii na období 2022-2025, k jejíž realizaci následně v roce 2022 přistoupila dánská vláda. Jednou z vizí této strategie je zlepšení přístupu ke zdravotním údajům ze strany pacientů a zdravotníků prostřednictvím rozvoje digitální infrastruktury a zjednodušení digitálního přístupu rodičů ke zdravotním údajům jejich dětí.⁹²

Dánsko je tak státem, kterým by se Česká republika mohla v mnohém inspirovat z hlediska digitalizace státní správy a celkového většího propojení veřejného a soukromého sektoru pro oblast digitalizace, což by její celkový rozvoj dle mého názoru a dle vzoru zde zmíněného Dánska jistě urychlilo.

Dánsko má stejně jako ČR právní úpravu eGovernmentu roztržštěnou do dílčích zákonů jako jsou – zákon o veřejné digitální poště, zákon o výjimce z povinné digitální samoobslužnosti, zákon o certifikaci kybernetické bezpečnosti ad. Právní úprava je pro běžného adresáta poměrně složitá. Dánsko z tohoto důvodu má v plánu celkovou legislativu v oblasti

⁹⁰ *Digital Post* [online]. Agency for digital government [cit. 1. února 2024]. Dostupné z: <https://en.digst.dk/systems/digital-post/>.

⁹¹ *Government Digital Academy* [online]. Agency for digital government [cit. 1. února 2024]. Dostupné z: <https://en.digst.dk/policy/government-digital-academy/>.

⁹² Ministry of Finance. *National Strategy for Digitalisation* [online]. Denmark, 2022. Dostupné z: <https://en.digst.dk/media/27861/national-strategy-for-digitalisation-together-in-the-digital-development.pdf>.

eGovernmentu ještě více zjednodušit a upravit tak aby byla snadno srozumitelná a ještě více digitálně kompatibilní.⁹³

5.2.3. DESI a Slovensko

Slovensko se v hodnocení indexu digitální ekonomiky a společnosti mezi 27 členskými státy EU nachází na 19. místě, o 4 příčky za Českou republikou. Přestože Slovensko oproti předchozím rokům ve všech monitorovaných oblastech indexu pokročilo, tak nebylo natolik dostatečné, aby udrželo krok s průměrem EU a se nachází ve tak ve všech těchto oblastech pod průměrem EU. V této otázce se již delší dobu jeví jako důležité zlepšení digitálních schopností celého slovenského obyvatelstva. Z tohoto důvodu slovenská vláda již v roce 2021 přijala novou strategii celoživotního vzdělávání. Z hlediska digitálních schopností, co se základní digitální zručnosti týče (55 %) je Slovensko mírně nad průměrem EU (54 %). Oproti ČR v dílčím aspektu podílu žen v odborné oblasti ICT je na tom Slovensko podstatně lépe, oproti českým 10,9 % tvoří odbornou oblast ICT 14,9 % žen.⁹⁴

Slovenská vláda v prosinci roku 2021 schválila strategický dokument – Národní koncepci digitalizace veřejné správy Slovenské republiky na období 2021-2026. Jde o koncepci zaměřující se na strategický rozvoj priorit pro dosáhnutí cílů Evropské digitální dekády. Vedle toho Slovensko přijalo v roce 2021 rozsáhlý dokument pod názvem Kompletní plán obnovy, který předkládá řadu priorit v problematických oblastech ekonomiky a společnosti. Je zde tak kladen důraz např. na investice v oblasti digitálních technologií ve veřejné správě. Tento dokument je svými ideami do značné míry podobný české strategii Digitálního Česka. Kompletní plán obnovy nastiňuje plánovaná opatření pro minimalizaci administrativních kroků pro občany, úsporu jejich času při možnosti komunikace s úřady digitálním způsobem.⁹⁵

V oblasti digitálních veřejných služeb je Slovensko pod průměrem ve všech monitorovaných dílčích aspektech. Slovenská veřejná správa má poměrně nízkou úroveň

⁹³ *Digital-ready legislation* [online]. Agency for digital government [cit. 1. února 2024]. Dostupné z: <https://en.digst.dk/digital-transformation/digital-ready-legislation/>.

⁹⁴ European Commission report. *Digital Decade Country Report 2023 –Slovakia* [online]. Lucemburk, 2023. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/newsroom/dae/redirection/document/98633>.

⁹⁵ *Kompletný plán obnovy* [online]. Plán obnovy [cit. 1. února 2024]. Dostupné z: <https://www.planobnovy.sk/kompletny-plan-obnovy/>.

digitalizace, což představuje celkově znatelnou překážku pro využívání digitálních veřejných služeb občany a podniky. I když je Slovensko ve většině sledovaných ukazatelů stále pod průměrem EU, oproti předchozímu roku zaznamenalo viditelný pokrok. Výsledky monitoringu v oblasti digitálních veřejných služeb pro občany se zvýšilo na 67 %, což je stále pod průměrem EU (77 %). V oblasti digitálních služeb pro podniky se zvýšilo na 78 %, což je také pod průměrem EU (84 %). S podílem 82 % uživatelů eGovernmentu stojí Slovensko nad průměrem EU (74 %), což naznačuje dobrý potenciál Slovenska pro oblast digitálních veřejných služeb. Z tohoto důvodu Slovensko zavedlo řadu opatření na podporu rozvoje v této oblasti, jejichž cílem je zajistit, aby byly digitální veřejné služby bezpečné a snadno dostupné pro každého občana. Přesto se jednotlivci a podniky stále potýkají s obtížemi při používání digitálních veřejných služeb. Uvádějí o nich, že jsou často nepoužitelné a mají omezenou transparentnost.⁹⁶

Slovensko je stejně jako Česká republika na velmi nízkém stupni v přístupu občanů k elektronickým zdravotním záznamům, kdy s podílem 45 % je na tom hůř než ČR (47 %) a tím také výrazně pod průměrem EU (72 %). Slovensko sice zavedlo občanům národní online portál (eZdraví) pro přístup k jejich elektronickým zdravotním záznamům, a to s možným přístupem k méně než 20 % záznamů (o předpisech a elektronické souhrnné údaje o pacientech) – údaje se zde však obvykle aktualizují až během několika dnů. Obyvatelstvo je technicky schopné využívat tuto službu prostřednictvím online portálu, do kterého má přístup skrze eID. Elektronické výsledky a zprávy však nejsou v současné době občanům přístupné a není k dispozici ani mobilní aplikace. Zavedení služby elektronického přístupu, která umožní plný přístup k elektronickým zdravotním záznamům již probíhá, ale je v rané fázi a má nízké pokrytí populace a poskytovatelů zdravotní péče.⁹⁷

Přibližně 72 % občanů Slovenska má přístup do systému elektronické identifikace (eID), který byl oznámen Evropské komisí podle nařízení eIDAS. V roce 2022 Slovensko spustilo systém národní mobilní identity propojené se službami digitální veřejné správy. Tato mobilní aplikace s názvem Slovensko v mobilu nabízí prostřednictvím aplikace přístup na Centrální portál vlády – slovensko.sk – kde je uživatelům umožněno využívat dostupné elektronické

⁹⁶ European Commission report. *Digital Decade Country Report 2023 – Slovakia* [online]. Lucemburk, 2023. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/newsroom/dae/redirection/document/98633>.

⁹⁷ Tamtéž

mobilní služby a jejich prostřednictvím komunikovat s úřady.⁹⁸ Ve srovnání s Českou doménou gov.cz není tento slovenský portál dle mého názoru tolik přehledný jako ten český, grafický web design je také méně povedený a z toho důvodu je tak méně uživatelsky přívětivý. Služby tohoto portálu by měly být do budoucna rozšiřovány.⁹⁹

Slovensko má stejně jako ČR právní úpravu eGovernmentu roztržštěnou do dílčích zákonů jako je zákon č. 69/2018 Z. z., o kybernetické bezpečnosti a o změně a doplnění některých zákonů, zákon č. 95/2019 Z. z., o informačních technologiích ve veřejné správě a o změně a doplnění některých zákonů, nebo také zákon č. 305/2013 Z. z., o elektronické podobě výkonu působnosti orgánů veřejné moci a o změně a doplnění některých zákonů (zákon o e-Governmente). Zákon vymezuje základní pojmy pro výkon eGovernmentu. Popisuje řadu klíčových prvků – zmocnění, základní registry, eDoručování, eFormuláře, systém elektronických schránek a jejich zřízení a zrušení, výkon veřejné moci elektronickým způsobem. Zakotvuje možnost elektronické alternativy pro komunikaci s orgány veřejné moci. Zákon podobně jako dřívější zákony upravující eGovernment v ČR obsahuje pouze ustanovení v rámci výkonu správy ze strany orgánů veřejné moci. Využití a realizace zde uzákoněných institutů v praxi oproti České republice značně zaostává.

⁹⁸ European Commission report. *Digital Decade Country Report 2023 – Slovakia* [online]. Lucemburk, 2023. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/newsroom/dae/redirection/document/98633>.

⁹⁹ *Titulná stránka* [online]. Slovensko.sk [cit. 5. ledna 2024]. Dostupné z: <https://www.slovensko.sk>.

6. Výhody a nevýhody digitalizace v ČR

6.1. Výhody

V době moderních informačních technologií umožňujících rychlý a bezpečný přenos informací se mi jeví jako správné rozhodnutí zákonodárce využít možností, které tyto technologie v oblasti státní správy nabízí. V případě komunikace mezi fyzickými a právníckými osobami vůči orgánům veřejné moci je mnohem rychlejší a efektivnější cesta využití elektronických prostředků než lpění na fyzických dokumentech a fyzické přítomnosti osob na úřadech. Zavedení práva na digitální služby a jeho realizace např. prostřednictvím možnosti využití elektronických formulářů pro podávání žádostí vůči správním úřadům představuje pro uživatele digitálních služeb a orgány veřejné moci zjednodušení celého procesu vyřizování žádosti. A to tím, že na základě zákona a právu na využívají údajů jsou v případě podávání žádosti prostřednictvím Portálu občana základní údaje o uživateli již předvyplněny a uživateli stačí pouze doplnit zbylou část žádosti a také pro orgány veřejné moci je jednodušší zpracování takovýchto žádostí mimo jiné tím, že mají jednotný formát, strukturu a digitální žádost je tak jednodušší pro zpracování. Zavedení digitálních prostředků do systému státní správy šetří čas, finance jak uživatelů digitálních služeb, tak orgánů veřejné moci a zároveň usnadňuje práci v případě rutinních a jiných úkonů orgánů veřejné moci.

6.2. Nevýhody

Přestože je zde ze strany státu a Evropské unie snaha k zavádění digitalizace napříč spektrem ekonomiky a společnosti, tak je tento přechod často realizován bez ohledu na některé sociální skupiny. Tyto skupiny jako jsou např. dospělí lidé trpící sociálním vyloučením spojeným s chudobou, nezaměstnaní nebo senioři, se pak stávají digitálně vyloučenými, protože nejsou natolik digitálně gramotní, nemají přístup k digitálním prostředkům, nebo digitální prostředky z důvodu obav zkrátka využívat nechtějí.

Takoví lidé jsou pak digitálně vyloučení, a to z důvodů že mohou mít pocit, že při osobním jednání budou úředníci přikládat jejich problémům větší váhu, mají strach sdílet digitálně své osobní údaje nebo složitým postupům a komplikovaným formulářům zkrátka nerozumějí. Nejsou tak schopni dostát požadavků pro zavedení plně digitalizované společnosti. Využívání digitálních prostředků není v České republice oproti jiným státům Evropské unie povinné, což považují za správné.

Pokud by se tak ale stalo, byla by tato část společnosti značně omezena na svých právech, ať už z důvodu nezpůsobilosti k využívání počítače nebo internetu nebo z důvodu nemožnosti přístupu k prostředkům informačních technologií. Z tohoto důvodu se mi jeví jako správné pro tyto skupiny minimálně zachovat část infrastruktury veřejné správy, kontaktní místa veřejné správy (Czech POINT), pro možnost osobní přítomnosti občanů pro vyřízení potřebných záležitostí. A dále těmto skupinám nabídnout pomoc prostřednictvím projektů zaměřených na digitální vzdělávání těchto vyloučených skupin, jak se děje například prostřednictvím projektu Digitální inkluze realizovaným komunitou Česko.digital.

Závěr

Diplomová práce se věnuje změnám v oblasti digitalizace ve státní správě. Největší pozornost je v práci věnována zákonu č. 12/2020 Sb., o právu na digitální služby a změně některých zákonů, jeho vlivu na adresáty a jeho celkovou podobu.

Cílem práce bylo mapovat a kriticky analyzovat stávající podobu nových nástrojů eGovernmentu a dopad nové právní úpravy v oblasti digitalizace na státní správu strany komunikace fyzických a právnických osob vůči správním úřadům. A to na základě tvrzení, že v České republice v současné době dochází ke zlepšení postavení fyzických a právnických osob, jakožto uživatelů digitálních služeb, pro oblast komunikace s orgány veřejné moci prostřednictvím zákona o právu na digitální služby a nových nástrojů eGovernmentu. Na základě informací zjištěných ze zodpovězených výzkumných otázek jej považuji za potvrzené. Zákon o právu na digitální služby představuje důležitý milník v oblasti eGovernmentu České republiky. Zakotvuje řadu práv uživatelů digitálních služeb, kterým odpovídají nové nástroje využitelné v praxi umožňující realizaci těchto práv. Je dána na roveň právní relevance elektronických a listinných dokumentů a už samotným uzákoněním vůdčích principů zákona o právu na digitální služby promítajících se v jednotlivých ustanoveních je značně zlepšeno postavení uživatelů digitálních služeb. Ve srovnání s vybranými státy EU si Česká republika nestojí nejhůře ale ani nejlépe a je zde prostor pro další zlepšení, ke kterému vykazuje značné ambice v rámci strategie Digitální Česko, jaká bude její realizace ukáže čas. Z hlediska pozitivních a negativních dopadů digitalizace na společnost v ČR, vidím ta pozitivní hlediska jako převládající vzhledem k nepovinnému využívání digitálních služeb a výčtu všech benefitů pro obě strany, tedy jak pro uživatele digitálních služeb, tak pro orgány veřejné moci.

V diplomové práci byly vymezeny základní pojmy veřejné správy, státní správy, samosprávy a jejich orgánů a eGovernmentu, které jsou podstatné pro celkové pochopení problematiky, kterou tato práce zpracovává. A dále stručně vymezen dosavadní vývoj eGovernmentu.

Druhá část práce byla věnována zákonu o právu na digitální služby. Tato část mapuje a kriticky analyzuje dopad zákona na práva fyzických a právnických osob a jim odpovídající povinnosti orgánů veřejné moci. Hlavní část práce byla zaměřena na praktický dopad zákona a digitalizace na podobu výkonu státní správy, na novou podobu postupů a prostředků využívaných v oblasti státní správy v souvislosti s digitalizací.

Pro celkový obraz o úrovni digitalizace České republiky se práce navíc zaměřovala na kontext digitalizace státní správy ve vztahu k Evropské unii. Věnuje se důležitým dokumentům, které se týkají digitalizace do roku 2030, a komparaci úrovně digitalizace a její právní úpravy České republiky, Dánska a Slovenska prostřednictvím DESI indexu. V závěru byla nastíněna pozitiva a negativa, která digitalizace přináší.

Informace pro práci byly čerpány z odborné literatury a relevantních právních předpisů. Z důvodu rychlého a dynamického rozvoje v oblasti digitalizace veřejné správy, neustálé novelizace zákonů, je odborná literatura v oblasti této problematiky často informačně nedostačující. Z tohoto důvodu jsem zvolila jako další zdroj informací internetové zdroje s aktuálními informacemi o stavu digitalizace.

Závěrem bych ráda uvedla svůj kladný pohled na digitalizaci státní správy v České republice. Současná vláda při naplňování cílů, které si v oblasti digitalizace státu stanovila, vedla dosud velmi dobře. Dosavadní poskytované digitální služby zaručují efektivnější a rychlejší výkon státní správy a jednodušší komunikaci mezi uživateli služeb a orgány veřejné moci. Česká republika má sice oproti výše zmíněnému Dánsku ještě velký prostor pro zlepšení, nicméně je zde ze strany současné vlády a jí zřízené Digitální a informační agentury neustálá snaha o zlepšování a rozšíření katalogu poskytovaných digitálních služeb. Díky tomu je dle mého názoru Česko na dobré cestě k tomu dosáhnout plánovaných cílů Evropské digitální dekády a do budoucna se svou úrovní digitalizace v této oblasti zařadit mezi velmi úspěšné státy Evropské unie.

Pokud by se tak nestalo a Česká republika nepodnikla dostatečné kroky především stran konektivity a ICT odborníků, kteří by pracovali na vývoji nových nástrojů pro uplatňování práva na digitální služby, uměli rozpoznat klíčové faktory pro funkční chod konkrétních nástrojů, aby nedocházelo k problémům jako např. v případě problémů spojených se spuštěním aplikace eDoklady, které pak odrazují potenciální uživatele z důvodu, že je pro ně prakticky vyloučena práce s konkrétním digitálním nástrojem př. z důvodu přetížení, a kteří budou schopni opravy případných poruch systémů, pak bych se obávala, aby zákon o právu na digitální služby nebyl pouhým garantem práv, která by z hlediska jejich uplatňování prostřednictvím předmětných nástrojů nebyla schopná realizace.

Seznam použitých zdrojů

Monografie a komentáře

BOKŠA, Michal a kol. *Digitální Česko v digitální Evropě*. Mladá Boleslav: Škoda Auto Vysoká škola, 2019, 167 s.

DRÁBKOVÁ, Tereza. *Doručování ve správním řízení se zaměřením na elektronické formy komunikace*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, 214 s.

MARCHAL, A. Stanislav a kol.: *Právní aspekty eGovernmentu v České republice*. Praha: Linde, 2011, 200 s.

MATEJKA, Ján. *Zákon o právu na digitální služby. Komentář*. Praha: Leges, 2022, 214 s.

MATES, Pavel, SMEJKAL, Vladimír. *E-government v českém právu*. Praha: Linde, 2006, 244 s.

PAVLÍK, Marek a kol: *Moderní veřejná správa: zvyšování kvality veřejné správy, dobré praxe a trendy*. Praha: Wolters Kluwer, 2020, 164 s.

VEBER, Jaromír a kol.: *Digitalizace ekonomiky a společnosti*. Praha: Management Press, 2018, 198 s.

ZAJÍČEK, Zdeněk. *Zákon o právu na digitální služby. Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2021, 184 s.

Učebnice

HENDRYCH, Dušan a kol: *Správní právo. Obecná část*. 9. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 600 s.

PRŮCHA, Petr: *Správní právo. Obecná část*. 6. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004, 356 s.

SLÁDEČEK, Vladimír a kol.: *Správní právo – zvláštní část*. 3. vydání. Praha: Leges, 2022, 576 s.

SLÁDEČEK, Vladimír: *Obecné správní právo*. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, 512 s.

Články z odborných časopisů

KORBEL, František, KOVÁŘ, Dalibor. Právní úprava tzv. bankovní identity, *Bulletin advokacie*, 2021, č. 4, s. 17-23

MATES, Pavel. Právo na digitální služby, *Revue pro právo a technologie*, 2020, č. 21, s. 73-89

VITNEROVÁ, Marika: Občanka se přesune do mobilů, *Veřejná správa*, 2023, č. 7, s. 26-27

Judikatura

Nález Ústavního soudu ze dne 10. 11. 1998, sp. zn. I. ÚS 229/98.

Rozsudek ESLP ze dne 18. března 2013, *Ahmet Yildirim proti Turecku*, č. 3111/10.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 6. 2014, sp. zn. 3 As 100/2013.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 12. 2022, sp. zn. 7 As 50/2022.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 4. 4. 2023, sp. zn. III. ÚS 752/23.

Právní předpisy

nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 910/2014 ze dne 23. července 2014 o elektronické identifikaci a službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce na vnitřním trhu a o zrušení směrnice 1999/93/ES.

nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 910/2014 ze dne 23. července 2014 o elektronické identifikaci a službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce na vnitřním trhu a o zrušení směrnice 1999/93/ES.

rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady, kterým se zavádí politický program 2030. Cesta k digitální dekádě. COM (2021), 15. září 2021, 574 final.

sdělení Komise Evropského parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru regionů. Digitální kompas 2030: Evropské pojetí digitální dekády. COM (2021) 9. března 2021, 118 final.

usnesení č. 2/1993 Sb., usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů

ústavní zákon č. 1/1993 Sb., ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

zákon 250/2017 Sb. o elektronické identifikaci, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 111/2009 Sb., o základních registrech, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 12/2020 Sb., o právu na digitální služby, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 181/2014 Sb., o kybernetické bezpečnosti a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 21/2006 Sb., o ověřování shody opisu nebo kopie s listinou a o ověřování pravosti podpisu a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 250/2017 Sb., o elektronické identifikaci, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 305/2013 Z. z., o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov

zákon č. 328/1999 Sb. o občanských průkazech, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 49/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné

činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 69/2018 Z. z., o kybernetické bezpečnosti a o změně a doplnění některých zákonů

zákon č. 95/2019 Z. z., o informačních technologiích ve veřejné správě a o změně a doplnění některých zákonů

zákon č. 471/2022 Sb., kterým se mění zákon č. 12/2020, o právu na digitální služby a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Ostatní

směrnice Ministerstva vnitra ze dne 2. června 2005 č.j. VS-95/60/2-2005.

tisková zpráva Digitální a Informační Agentury ze dne 3. ledna 2024.

důvodová zpráva k zákonu č. 12/2020 Sb., o právu na digitální služby a změně některých zákonů.

Internetové zdroje

Analýza stávajících právních předpisů a stavu matriční agendy v souvislosti s přípravou matričního informačního systému [online]. Ministerstvo vnitra [cit. 24. ledna 2024]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/analyza-stavajicich-pravnich-predpisu-a-stavu-matricni-agendy.aspx>.

Aplikace eDoklady nezvládla spuštění. „Nápor přístupů byl větší, než jsme očekávali“ vysvětluje hlavní architekt eGovernmentu [online]. Český rozhlas [cit. 27. ledna 2024]. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/aplikace-edoklady-nezvladla-spusteni-napor-pristupu-byl-vetsi-nez-jsme-ocekavali-9161473>.

Aplikace eDoklady v kostce: Jak ji používat a na co dát pozor [online]. Seznam zprávy [cit. 27. ledna 2024]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-zivot-v-cesku-edoklady-navod-otazky-245375>.

Border.dk – National Citizen portal [online]. Agency for digital government [cit. 1. února 2024]. Dostupné z: <https://en.digst.dk/digital-services/borgerdk-national-citizen-portal/>.

Co je to Digitální stopa? [online]. IT Slovník [cit. 20. ledna 2024]. Dostupné z: <https://it-slovník.cz/pojem/digitalni-stopa>.

Co přináší eDoklady občanům [online]. EDoklady [cit. 11. ledna 2024]. Dostupné z: <https://edoklady.gov.cz>.

Digital Post [online]. Agency for digital government [cit. 1. února 2024]. Dostupné z: <https://en.digst.dk/systems/digital-post/>.

Digital-ready legislation [online]. Agency for digital government [cit. 1. února 2024]. Dostupné z: <https://en.digst.dk/digital-transformation/digital-ready-legislation/>.

Dokument konkretizující minimální požadavky na kvalifikované systémy elektronické identifikace a na prostředky pro elektronickou identifikaci pro elektronickou identifikaci v rámci nich vydávané a používané [online]. Ministerstvo vnitra [cit. 2. ledna 2024]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/dkp-idp-v3-1.aspx>.

eDoklady: Opatrný začátek éry digitálních dokladů [online]. Právní prostor [cit. 17. února 2024]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/spravni-pravo/edoklady-opatrnny-zacatek-ery-digitalnich-dokladu>.

eMatrika – představení projektu elektronické matriky [online]. Ministerstvo vnitra [cit. 23. ledna 2024]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/stastny-petr-projekt-ematrika-pdf.aspx>.

European Commission Report. *Digital Decade Country Report 2023 – Czechia* [online]. Lucemburk, 2023. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/newsroom/dae/redirection/document/98618>.

European Commission report. *Digital Decade Country Report 2023 – Denmark* [online]. Lucemburk, 2023. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/newsroom/dae/redirection/document/98638>.

European Commission report. *Digital Decade Country Report 2023 –Slovakia* [online]. Lucemburk, 2023. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/newsroom/dae/redirection/document/98633>.

European Commission Staff Working Document. *DESI 2023 methodological note*. [online]. Brussels, 2023. Dostupné z: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13558-2023-ADD-6/en/pdf>.

Formuláře k výpisům. [online]. Portál veřejné správy [cit. 20. ledna 2024]. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/kam-dal/rejstrik-y-seznamy-formulare/formulare-k-vypisum>.

Government Digital Academy [online]. Agency for digital government [cit. 1. února 2024]. Dostupné z: <https://en.digst.dk/policy/government-digital-academy/>.

Identifikační prostředky [online]. Identita občana [cit. 2. ledna 2024]. Dostupné z: <https://info.identitaobcana.cz/idp/>.

Jaké služby poskytuje Czech POINT [online]. Czech Point [cit. 5. října 2023]. Dostupné z: <https://www.czechpoint.cz/public/verejnost/sluzby/>.

Katalog služeb veřejné správy [online]. Digitální a informační agentura [cit. 1. prosince 2023]. Dostupné z: <https://www.dia.gov.cz/co-delame/zakon-c-12-2020-sb-o-pravu-na-digitalni-sluzby/katalog-sluzeb-verejne-spravy/>.

Kompletný plán obnovy [online]. Plán obnovy [cit. 1. února 2024]. Dostupné z: <https://www.planobnovy.sk/kompletny-plan-obnovy/>.

Kvalifikovaní správci [online]. Identita občana [cit. 24. ledna 2024]. Dostupné z: <https://info.identitaobcana.cz/KvalifikovaniSpravci.aspx>.

Média a tiskové zprávy [online]. Ministerstvo dopravy [cit. 14. února 2024]. Dostupné z: <https://www.mdcz.cz/Media/Media-a-tiskove-zpravy/Nove-funkce-Portalu-dopravy-vyuzily-uz-tisice-uziv>.

Ministerstvo vnitra [cit. 2. ledna 2024]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/zavedeni-matricniho-informacniho-systemu-moznost-uzavrit-registrovane-partnerstvi-na-kteremkoli-matricnim-uradu-to-i-dalsi-novinky-prinese-novela-zakona-o-matrikach.aspx>.

Ministry of Finance. *National Strategy for Digitalisation* [online]. Denmark, 2022. Dostupné z: <https://en.digst.dk/media/27861/national-strategy-for-digitalisation-together-in-the-digital-development.pdf>.

O nás [online]. Digitální a informační agentura [cit. 1. ledna 2024]. Dostupné z: <https://www.dia.gov.cz/o-nas/>.

Portál dopravy [online]. Portál dopravy [cit. 24. ledna 2024]. Dostupné z: <https://portaldopravy.cz/>.

Portál občana [online]. Portál občana [cit. 5. ledna 2024]. Dostupné z: <https://obcan.portal.gov.cz/>.

Přehled míst, kde lze eDoklady použít [online]. Edoklady [cit. 27. ledna 2024]. Dostupné z: <https://edoklady.gov.cz/podpora-obcanu/clanky-a-navody/prehled-mist-kde-lze-edoklady-pouzit>.

Registr obyvatel [online]. Digitální a informační agentura [cit. 2. ledna 2024]. Dostupné z: <https://www.dia.gov.cz/zakladni-registry/registr-obyvatel>.

Registr osob [online]. Digitální a informační agentura [cit. 2. ledna 2024]. Dostupné z: <https://www.szrcr.cz/cs/registr-osob>.

Registr práv a povinností [online]. Digitální a informační agentura [cit. 2. ledna 2024]. Dostupné z: <https://www.dia.gov.cz/zakladni-registry/registr-prav-a-povinnosti>.

Registr územní identifikace, adres a nemovitostí [online]. Digitální a informační agentura [cit. 2. ledna 2024]. Dostupné z: <https://www.szrcr.cz/cs/registr-uzemni-identifikace-adres-a-nemovitosti>.

Služby portálu občana [online]. Portál občana [cit. 1. ledna 2024]. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/informace/sluzby-portalu-obcana-INF-278>.

Sněmovní tisk 447 n. z. o právu na digitální služby [online]. Poslanecká sněmovna a parlament ČR [cit. 2. prosince 2023]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=447>.

Titulná stránka [online]. Slovensko.sk [cit. 5. ledna 2024]. Dostupné z: <https://www.slovensko.sk>.

Veřejné listiny – stěžejní úloha notářství [online]. Epravo.cz [cit. 2. prosince 2023]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/verejne-listiny-stezejni-uloha-notarstvi-60963.html>

Využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi osobami – 2023 [online]. Český statistický úřad [cit. 12. října 2023]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/191486287/0620042301.pdf/4e599157-78ae-469c-8ee5-031ce5f11ec1?version=1.1>.

Vzdělávání [online]. Digitální Česko [cit. 2. ledna 2024]. Dostupné z: <https://digitalnicesko.gov.cz/vzdelavani/>.

Základní informace [online]. Identita občana [cit. 1. ledna 2024]. Dostupné z: <https://info.identitaobcana.cz>.

Zavedení matričního informačního systému, možnost uzavřít registrované partnerství na kterémkoli matričním úřadu. To i další novinky přinese novela zákona o matrikách [online].

Abstrakt

Diplomová práce nese název „Digitalizace v oblasti státní správy v ČR“. Věnuje se změnám v oblasti digitalizace ve státní správě. Největší pozornost je v práci věnována zákonu č. 12/2020 Sb., o právu na digitální služby a změně některých zákonů, jeho vlivu na adresáty a jeho celkovou podobu. Cílem práce je mapovat a kriticky analyzovat stávající podobu nových nástrojů eGovernmentu a dopad nové právní úpravy v oblasti digitalizace na státní správu strany komunikace fyzických a právnických osob vůči správním úřadům. První a druhá kapitola se zabývá pojmy veřejné správy, státní správy a jejich orgánů. Ve druhé kapitole je vymezen pojem eGovernmentu a jsou stručně vymezeny jeho vývojové fáze. Třetí kapitola se zabývá zákonem o právu na digitální služby a jeho dopadem na práva fyzických a právnických osob a jim odpovídající povinnosti orgánů veřejné moci. Čtvrtá kapitola se pak věnuje praktickému dopadu zákona a digitalizace na podobu výkonu státní správy a způsobu komunikace uživatelů digitálních služeb s orgány veřejné moci. Pátá kapitola se zaměřuje na kontext digitalizace státní správy v ČR ve vztahu k Evropské unii. V závěrečné kapitole je pak stručně věnován prostor základním pozitivním a negativním dopadům digitalizace na společnost.

Abstract

The topic of thesis is „Digitalization in the field of Public Administration in the Czech Republic“. It is dedicated to changes in the field of digitalization in the state administration. The greatest attention is dedicated to Act No. 12/2020 Sb., the right to digital services and the amendment of some laws, its effect on addressees and its overall form. The aim of the work is to map and critically analyze the current form of the new eGovernment tools and the impact of the new legislation in the field of digitalization on the state administration of the communication of natural and legal persons to administrative authorities. The first and second chapters deal with the concepts of public administration, state administration and their bodies. In the second chapter, the concept of eGovernment is defined and its development phases are briefly defined. The third chapter deals with the law on the right to digital services and its impact on the rights of natural and legal persons and the corresponding obligations of public authorities. The fourth chapter is then devoted to the practical impact of the law and digitalization on the form of state administration and the way digital service users communicate with public authorities. The fifth chapter focuses on the context of digitalization of state administration in the Czech Republic in relation to the European Union. In the final chapter, space is briefly devoted to the basic positive and negative effects of digitalization on society.

Seznam klíčových slov

Digitalizace, veřejná správa, eGovernment, zákon o právu na digitální služby, Portál občana